

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky o prípustnosti
návrhu všeobecného súdu na začatie konania o súlade právnych
predpisov**

Diplomová práca

ec296377-609c-4fe1-8f0f-26492d844d9d

Študijný program:	Právo
Študijný odbor:	6835 Právo
Pracovisko:	Katedra ústavného práva a teórie práva
Vedúci diplomovej práce:	JUDr. Júlia Ondrová, PhD.

Banská Bystrica, 2024

Bc. Benjamin Lachmann

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne prehlasujem, že som predloženú záverečnú prácu spracoval samostatne s použitím literatúry a ďalších užitočných zdrojov uvedených v zozname bibliografických odkazov.

V Banskej Bystrici dňa 28.2.2024

.....

podpis

POĎAKOVANIE

Chcel by som vyjadriť úprimné poďakovanie všetkým, ktorí ma podporovali a pomáhali počas vypracovania mojej diplomovej práce. Moje poďakovanie patrí doc. JUDr. Kamilovi Baraníkovi, PhD., LL.M. za jeho vedenie, odborné rady a trpezlivosť počas celého procesu tvorby práce. Rovnako tak by som chcel poďakovať aj JUDr. Júlii Ondrovej, PhD., univ.doc.

ABSTRAKT

LACHMANN, Benjamin. *Judikátúra Ústavného súdu Slovenskej republiky o prípustnosti návrhu všeobecného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov*. (Diplomová práca). Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Právnická fakulta. Katedra ústavného práva a teórie práva. Vedúci diplomovej práce: JUDr. Júlia Ondrová, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: magister (v skratke „Mgr.“) Banská Bystrica, 2024. Rozsah práce: 56 s.

Cieľom diplomovej práce je analyzovať a sumarizovať problematiku spojenú s rozhodovaním Ústavného súdu Slovenskej republiky v prípustnosti konania o súlade právnych predpisov. Prvá časť práce sa zaoberá historickým vývojom tejto oblasti na území Slovenska v medzivojnovom a povojnovom. Ďalšie časti práce sa venujú postaveniu a organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky v ústavnom systéme, abstraktnej a konkrétnej kontrole ústavnosti. Taktiež podrobne rozoberá konanie o súlade právnych predpisov z teoretického hľadiska. V záverečnej kapitole práce sú analyzované a komparované jednotlivé procesné rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky týkajúce sa konania o súlade právnych predpisov. Záverečná kapitola tejto práce obsahuje podrobnú analýzu judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky k tejto problematike, kritické zhodnotenie jej vývoja od roku 1993 až po koniec roka 2023 a navrhnuté možné riešenia pre jej zjednotenie a posilnenie postavenia ústavného súdu v systéme ochrany ústavnosti.

Kľúčové slová: Ústavný súd Slovenskej republiky; judikátúra; konanie o súlade právnych predpisov; všeobecný súd;

ABSTRAKT (in English)

LACHMANN, Benjamin. *Jurisprudence of the Constitutional Court of Slovak republic about admissibility of proposal of the General Court to initiate proceedings on compliance with legal regulations* (Diploma thesis). Matej Bel University in Banská Bystrica. Faculty of law. Department of Constitutional Law. Thesis supervisor: JUDr. Júlia Ondrová, PhD., univ.doc. Level of professional qualifications: magister (in short „Mgr.“) Banská Bystrica, 2024. Number of pages: 56 pages.

The aim of the diploma thesis is to analyze and summarize the issues related to the decision-making of the Constitutional Court of the Slovak Republic in the admissibility of proceedings on compliance with legal regulations. The first part of the work deals with the historical development of this area in Slovakia in the interwar and postwar period. Other parts of the work are devoted to the position and organization of the Constitutional Court of the Slovak Republic in the constitutional system, abstract and concrete control of constitutionality. It also discusses in detail the procedure for compliance with legal regulations from a theoretical point of view. The final chapter of the thesis analyzes and compares individual procedural decisions of the Constitutional Court of the Slovak Republic regarding proceedings on compliance with legal regulations. The final chapter of this work contains a detailed analysis of the jurisprudence of the Constitutional Court of the Slovak Republic on this issue, a critical evaluation of its development from 1993 to the end of 2023, and suggested possible solutions for its unification and strengthening the position of the Constitutional Court in the system of constitutional protection.

Key words: Constitutional Court of the Slovak Republic; jurisprudence; proceedings on compliance with legal regulations; general court

OBSAH

ABSTRAKT	4
ABSTRAKT (in English)	5
OBSAH.....	6
ÚVOD.....	7
1 Vývoj ústavného súdu v Slovenskej republike	9
1.1 Ústavný vývoj v medzivojnovom období.....	10
1.2 Ústavný vývoj v povojnovom období	13
2 Ústavný súd Slovenskej republiky	17
2.1 Postavenie Ústavného súdu Slovenskej republiky	17
2.2 Organizácia ústavného súdnictva	19
2.2.1 Sudcovia Ústavného súdu	20
2.2.2 Predseda a podpredseda ústavného súdu	22
2.2.3 Plénum a senáty ústavného súdu.....	22
3 Kontrola ústavnosti Ústavným súdom Slovenskej republiky	24
3.1 Abstraktná kontrola ústavnosti	25
3.2 Konkrétne ochrana ústavnosti	27
4 Konanie o súlade právnych predpisov	30
4.1 Návrh na začatie konania.....	34
4.2 Začatie konania.....	35
4.3 Predbežné prerokovanie veci.....	37
4.4 Konanie vo veci samej a účinok rozhodnutia v konaní o súlade právnych predpisov.....	38
5 Ústavný súd Slovenskej republiky: ochrana ústavnosti alebo prekážka pre všeobecné súdy	41
Záver.....	49
Zoznam použitej literatúry.....	53

ÚVOD

Princíp kontroly ústavnosti vychádza z osobitného postavenia Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) a možno ho realizovať iba v ústavnom systéme, ktorý je založený na hierarchii právnych noriem, na vrchole ktorých je ústava. Preto o kontrole ústavnosti je možné diskutovať len v štátoch, ktoré si osvojili a prijali základný predpoklad ústavnosti, ktorým je, že zákon odporujúci ústave nemôže byť platný.

Kontrola (ochrana) ústavnosti sa však neobmedzuje iba na kontrolu súladu zákonov a podzákonných právnych noriem s ústavou daného štátu. Do jej pôsobnosti spadajú i problémy nesúladu dvoch právnych noriem rozdielnej právnej sily, obsahu vzťahu ústavnej zodpovednosti, spory medzi ústavnoprávnymi subjektami, ale aj ochrana základných práv a slobôd občanov a iné.

Táto diplomová práca približuje a objasňuje rôzne aspekty kontroly ústavnosti Ústavným súdom na území Slovenskej republiky (ďalej „ústavný súd“) so zameraním na náležitosti spojené s konaním o súlade právnych predpisov.

Prvá kapitola opisuje zrod osobitného druhu súdnej moci na Slovensku, ktorým je ústavné súdnictvo, ako právny inštitút ústavnosti. Formovaniu ústavného súdnictva na Slovensku však predchádza kontinuálne formovanie súdnej kontroly ústavnosti na európskom kontinente a integrácia ústavných systémov do všetkých demokratických a právnych štátov.

Druhá kapitola sa zameriava na súčasný stav ústavného súdnictva a postavenie ústavného súdu v Slovenskej republike od vzniku Československa v roku 1918, cez obdobie komunistického režimu, až po vznik samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993. Kapitola sa venuje a bližšie rozoberá hlavné ústavné dokumenty, ktoré upravovali postavenie a pôsobnosť ústavného súdu v rôznych etapách ústavného vývoja.

Tretia kapitola je zameraná bližšie na kontrolu ústavnosti a rozoberá jednotlivé spôsoby kontroly. V prípade existencie určitých rozporov v štáte je nutné hľadať objektívnu pravdu a túto pravdu aj autorizovať. Pri riešení takýchto rozporných vzťahov sa pravda najlepšie nachádza formou postupu, ktorý je regulovaný a ktorý má charakter procesu. Takýto proces je presne definovaný a v závislosti od charakteru rozdelený na jednotlivé typy konaní pred ústavným súdom. V situácií kedy dochádza k nesúladu s ústavou a ďalšími prameňmi práva, môžeme hovoriť o konaní o súlade právnych predpisov. Konkrétne týmto konaním sa práca

bližšie zaoberá a venuje pozornosť jednotlivým subjektom a ich úlohe v tomto procese v nasledujúcej kapitole.

Štvrtá kapitola pojednáva o konaní o súlade právnych predpisov, ktoré je jednou z najdôležitejších a najčastejších činností ústavného súdu. Kapitola popisuje, kto a za akých podmienok môže podať návrh na začatie konania, ako prebieha predbežné prerokovanie veci, ako sa koná vo veci samej, aký je účinok rozhodnutia v tomto konaní a ako aj aké sú právne zásady, ktoré sa uplatňujú pri kontrole ústavnosti.

Posledná kapitola analyzuje judikatúru ústavného súdu v oblasti aktívnej legítimácie všeobecných súdov v konaní o súlade právnych predpisov. Cieľom tejto práce je podrobne analyzovať judikatúru ústavného súdu k tejto problematike, kriticky zhodnotiť jej vývoj od roku 1993 až po koniec roka 2023 a navrhnúť možné riešenia pre jej zjednotenie a posilnenie postavenia ústavného súdu v systéme ochrany ústavnosti.

1 Vývoj ústavného súdu v Slovenskej republike

Jednou z kľúčových konštrukčných súčastí moderného konštitucionalizmu je nepochybne idea súdnej kontroly ústavnosti. Pri definovaní pojmu ústavnosť a jej ochrany je dôležité si uvedomiť, že v základnom právnom kontexte predstavuje ústavnosť systém, ktorý transformuje politické zásady a ciele ústavy do právneho rámca. Ústava je považovaná za základný stavebný prvok právneho poriadku a jej normy majú najvyššiu právnu silu, čo sa prenáša aj na ostatné právne normy. Súdna moc má za úlohu dohliadať na dodržiavanie ústavnosti, a preto je ústavný súd neodmysliteľnou súčasťou každého právneho štátu.¹

Devätnáste storočie ukazuje množstvo rozptýlených a zväčša bezvýznamných inštitúcií, ktoré súvisia so súdnou garanciou väčšinou panovníckych a obsahovo chudobných ústav. Naopak, k reálnemu presadeniu tejto idey súdnej kontroly ústavnosti do ústavnej praxe, došlo až po skončení I. svetovej vojny. Prvé povojnové obdobie bolo svedkom vzniku konzistentnej predstavy o normatívnej — teraz republikánskej — ústave v Európe, ktorá je následne sprevádzaná prvými príkladmi (Rakúsko, Československo, Španielsko) charakteristického systému súdnej kontroly, stelesneného v jednotnom ústavnom systéme.² Samotná existencia takéhoto ústavného súdu je hlavným rozlišovacím znakom medzi takzvaným „koncentrovaným“ modelom kontroly ústavnosti, ktorý pôvodne navrhol rakúsky právnik Hans Kelsen v 20. rokoch 20. storočia, a „difúznym“ modelom, ktorý sa vyvinul v Spojených štátoch na začiatku 19. storočia po prelomovom rozhodnutí Najvyššieho súdu v prípade *Marbury vs. Madison*.³

Tieto prvé experimenty sa však udomáčňovali až po roku 1945. Od druhej svetovej vojny sa ústavné súdy v Európe zvyčajne zriaďovali v rámci prechodu k demokracii, najprv v Nemecku a Taliansku, potom v Španielsku a Portugalsku a nakoniec v strednej a východnej Európe. Účelom týchto súdov bolo prekonať „odkaz“ predchádzajúcich režimov a chrániť ľudské práva, ktoré tieto režimy nedodržiavali. Namiesto princípu jednoty moci, ktorý vylučoval akúkoľvek kontrolu nad parlamentom, sa zaviedol systém del'by moci. Namiesto

¹ DRGONEC, J.: *Ochrana ústavnosti Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Bratislava: Eurokódex s.r.o., 2010, s. 17

² OROSZ, L., *Efektívne ústavné súdnictvo ako ústavou chránená hodnota*, Univerzita P. J. Šafárika, Košice, *STUDIA IURIDICA Cassoviensia*, 2019, ISSN 1339-3995, [online]. Dostupné na internete: https://sic.pravo.upjs.sk/ecasopis/72019-1/1/orosz_efektivne_ustavne_sudnictvo.pdf [cit. 2024-02-08], s. 1 - 17.

³ MACHATE, P.: *Independence of a constitutional court as the main prerequisite for the efficiency of its mission*, Tribunal constitucional, 2017, [online]. Dostupné na internete: https://www.tribunalconstitucional.pt/tc/content/files/relatorios/relatorio_012_moldavia_20170303.pdf [cit. 2024-02-15], s. 1-10

najvyššej úlohy parlamentu (ktorý bol pod úplnou kontrolou jedinej strany) bol nový systém založený na princípe brzd a protiváh medzi rôznymi zložkami štátnej moci. V dôsledku toho aj parlament musel a musí rešpektovať nadradenosť ústavy a môžu ju kontrolovať aj iné orgány - ústavný súd.⁴

1.1 Ústavný vývoj v medzivojnovom období

Historický vývoj ochrany ústavnosti úzko súvisí s vývojom samotnej Ústavy Slovenskej republiky. História ústavného súdnictva na Slovensku má svoje začiatky v 20. storočí. V roku 1918 vznikla Československá republika a následne bola po prvýkrát založená inštitúcia ústavného súdu podľa Ústavnej listiny z roku 1920.⁵ Týmto aktom bola vymedzená teória trojdelenia štátnej moci a taktiež aj ústavné práva občanov. Československá ústavná listina z 29. februára 1920 zakotvila ústavný súd ako jeden z najvýznamnejších orgánov štátu, čím Československo získalo formálne prvenstvo v porovnaní s ostatnými budúcimi európskymi krajinami. Avšak kritická analýza historického významu tejto inštitúcie poukazuje na to, že toto prvenstvo bolo skôr formálne ako reálne. Pretože Ústava Československej republiky (ČSR) z roku 1920 nepredstavovala originálny výtvor, ale bola inšpirovaná ústavami demokratických štátov vtedajšieho sveta, najmä ústavami Spojených štátov amerických, Francúzska, či Rakúska. V porovnaní s rakúskym "ústavným súdnym dvorom", ktorý síce vznikol skôr, ale až v roku 1920 získal kompetenciu kontroly právnych predpisov, mal československý ústavný súd obmedzené kompetencie. Napriek formálnemu prvenstvu, tak jeho historický význam, v kontexte vývoja ústavného súdnictva v Európe nie je taký výrazný, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Judikatúra Československého ústavného súdu pôsobí dnes skôr kuriózne, a to aj napriek jeho priekopníckej úlohe. Dôvody tejto skutočnosti sú komplexné a zahŕňajú politické, historické a právne faktory. Jedným z faktorov, ktoré ovplyvnili funkčnosť Československého ústavného súdu, bolo jeho obmedzené zakotvenia v ústave. Ústava Československej republiky venovala ústavnému súdu len malý priestor v zákone č. 121/1920 Sb. z. a n., aj keď mu v systematike súdov patrilo najvýznamnejšie miesto. Táto skutočnosť odzrkadľovala obmedzené chápanie úlohy ústavného súdu v tej dobe. Hoci Československo formálne zriadilo ústavný súd ako prvé na svete, jeho funkčnosť a historický význam boli v porovnaní s Rakúskom slabšie. Toto zistenie preukazuje, že aj pri hodnotení ústavných inštitúcií,

⁴ Tamtiež, s. 3

⁵ Pozri Ústavná listina Československej republiky z 29. februára 1920

nepostačuje upriamiť pozornosť len na formálne aspekty, ale je podstatné aj zameranie na funkčné a historické zábery.⁶

V spomínanom medzivojnovom období sa ústavný súd skladal zo siedmych sudcov, pričom každý z nich mal náhradníka ustanoveného rovnakým spôsobom. Tento systém bol založený na základe myšlienky, že ústavný súd by mal zasadať vždy v plnom zložení, aby boli pri rozhodovaní zastúpené všetky inštitúcie, ktoré nominovali sudcov. Toto zastúpenie malo byť zabezpečené práve zavedením náhradných sudcov. Považovalo sa za samozrejmé, že jednotliví sudcovia (a ich náhradníci) aj po svojom menovaní, resp. voľbe za sudcu budú tlmočiť a presadzovať záujmy inštitúcií, ktoré ich nominovali. Avšak takáto koncepcia ústavného súdu sa dostávala do priameho rozporu s garanciou jeho nezávislosti. Sudcovia by mali rozhodovať o veciach výhradne podľa svojho svedomia a nie s ohľadom na záujmy inštitúcií, ktoré ich nominovali. Preto takéto zriadenie vyvoláva otázky ohľadom nezávislosti a nestrannosti sudcov, ako aj ohľadom vplyvu rôznych záujmových skupín na rozhodovanie súdu. Táto vízia preto nenašla v praxi uplatnenie a súčasná podoba ústavného súdu je založená na princípe nezávislosti a nestrannosti sudcov.⁷

Aj na základe vyššie uvedených skutočností sa po uplynutí prvého funkčného obdobia ústavného súdu v roku 1931 nepodarilo obnoviť a zostaviť funkčný ústavný súd a to po dobu siedmych rokov. Podľa jednohlasného stanoviska pléna končiaceho ústavného súdu síce sudcovia zotrvali vo svojich funkciách až do ustanovujúcej schôdze novozvoleného ÚS, avšak postupom času dochádzalo k prirodzenému úbytku sudcovského zboru. Aj keby sa tento ÚS pokúsil konať a rozhodovať, v polovici 30. rokov bol už natoľko personálne oslabený, že by len s ťažkosťami naplnil kvórum pre uznášaniaschopnosť. Rovnako tak problematický sa javil politický boj o dosadenie lojálnych osôb a obava vlády a ich rozhodovania. Tá sa proti verdiktom ústavného súdu poistila tak, že parlament na jej návrh prijal splnomocňovací zákon č. 330/1938 Sb. Z. a n. o splnomocnení na zmeny ústavnej listiny a ústavných zákonov republiky Československej a o mimoriadnej moci nariadení. Tento ústavný zákon priniesol dve hlavné novinky - na jednej strane, prezident republiky bol na jednomyselný návrh vlády priamo splnomocnený na zmeny ústavy, a dokonca mohol úplne suspendovať jej platnosť. Na druhej strane, tento zákon mal podobu ústavného zákona, čo bolo nevyhnutné, ak mala byť exekutíva splnomocnená na zmeny ústavnej listiny. Výsledok konania pred ústavným súdom

⁶ LANGÁŠEK, T.: *Ústavní soud Československé republiky a jeho osudy v letech 1920-1948*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 44

⁷ LANGÁŠEK, T.: *Ústavní soud Československé republiky a jeho osudy v letech 1920-1948*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2011, s. 45

bol tak vopred určený. Prijatím spomínaného zákona bola tak existencia ústavného súdu spochybnená ešte za tzv. druhej republiky a zriadenie Protektorátu neprinieslo žiadnu pozitívnu zmenu. Samotné prijatie ústavného splnomocňovacieho zákona v podstate negovalo úlohu ústavného súdu, pretože vláda na jeho základe mohla vydávať ústavné zákony, ktoré boli mimo právomoci ústavného súdu. V praxi ústavný súd fakticky prestal existovať.⁸

Funkcia ústavného súdu preto postupne slabla a po okupácii republiky a zriadení Protektorátu Čechy a Morava v roku 1939 síce úplne nezanikol, ale jeho činnosť bola paralyzovaná a „de facto“ znemožnená. Avšak paradoxne, počas existencie Protektorátu sa ústavný súd po prvýkrát dostal k dvom nálezom vo veci prieskumu zákonov a úplne prvýkrát vyslovil neplatnosť právneho predpisu. Formálne existoval v Prahe, avšak v obmedzenej funkčnosti.⁹

Pod nátlakom nacistického Nemecka 14. marca 1939 Slovenský snem schválil vyhlásenie Slovenského štátu. Toto znamenalo de facto zánik Československej republiky v období od roku 1939 do roku 1945. Po uzavretí medzinárodnej zmluvy sa dostal Slovenský štát pod „ochranu“ Nemecka, čo do výraznej miery ovplyvnilo jeho nezávislosť. Aj napriek tomu však bola snemom prijatá Ústava Slovenskej republiky, ktorá zdôrazňovala princípy kresťanského štátu. Bol ňou Ústavný zákon č. 185/1939 Zb.z o ústave Slovenskej republiky. Počas vojnového obdobia ústavné princípy síce mali pevné zakotvenie, ale v zmysle ich dodržiavania a rešpektovania ústavnej garancie nezávislosti súdnictva, ochrany života, slobody a majetku všetkých občanov sa hovoriť nedá. V období existencie samostatnej Slovenskej republiky (1939 – 1945) neexistoval inštitút ústavného súdnictva v pravom slova zmysle.¹⁰ Podľa prvých paragrafov existovala na Slovensku sústava štátnych a osobitných súdov a súdnictvo bolo oddelené od správy. Medzi štátne súdy, ktoré vykonávali súdnu moc v civilných a trestných veciach, patrili okresné súdy, krajské súdy, hlavné súdy a Najvyšší súd. Najvyššou súdnou inštanciou bol Najvyšší súd, ktorý mal pôsobnosť na celom území Slovenska. Ministerstvo pravosúdia dohliadalo na správne fungovanie všetkých súdnych inštitúcií. Ústava SR však neobsahovala ustanovenia o ústavnom súde. Zriadený bol len ústavný senát, ktorý bol poverený kontrolou zákonnosti.¹¹

⁸ ŠVECOVÁ A, GÁBRIŠ T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovensku*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2009,

⁹ Tamtiež, s 125-129

¹⁰ PALÚŠ, I. a kolektív: *Ústavné právo Slovenskej republiky*, Univerzita P. J. Šafárika, Košice 2016, s, 29-32

¹¹ Pozri vládný návrh č. 507/1942 Sl.z., o organizácii súdov, úradov verejnej obžaloby a súdnej správy

1.2 Ústavný vývoj v povojnovom období

Po druhej svetovej vojne nastáva v európskom priestore zásadný zlom v chápaní súdnej kontroly ústavnosti. Tento zlom je reakciou na bezprávie a zneužívanie verejnej moci v období národného socializmu a fašizmu, ktoré sužovali takmer celú Európu. Po vojne sa presadzoval materiálny prístup k súdnej kontrole ústavnosti. V tomto prístupe sa sudy zameriavajú na obsah právnych predpisov a skúmajú, či sú v súlade s princípmi a hodnotami zakotvenými v ústave. Toto rozšírenie kompetencií súdov im umožňuje efektívnejšie chrániť základné práva a slobody a brániť zneužívaniu moci zo strany štátu.¹²

Dôležitým míľnikom v ústavnom vývoji Slovenska bol koniec druhej svetovej vojny v roku 1945. Po menovaní prvej vlády Národného frontu Čechov a Slovákov Eduardom Benešom 4. apríla 1945 v Košiciach bol prijatý rozsiahly Košický vládny program, ktorý reflektoval na nové politické pomery ešte pred skončením vojny a charakterizoval sa ako program národnej a demokratickej revolúcie. V tejto dobe začala svoju činnosť Slovenská národná rada, predstavujúca prvú povojnovú ústavnú inštitúciu v štáte.

Predvojnová spoločná republika bola obnovená v máji 1945. O tri roky neskôr v novej mocensko-politickej situácii následne ústavodarné Národné zhromaždenie schválilo 9. mája 1948 ústavu ČSR, ktorá si zachovala formálne demokratické rysy pôvodnej ústavy z roku 1920. V preambule zákona bol zdôraznený vývoj k vytvoreniu spoločnej republiky oboma štátmi. Ústava formálne vyhlásila Československú republiku ako ľudovú demokratickú republiku. V súdnictve bola zavedená dvojica občianskych súdov - riadnych a špeciálnych - a súdov rozhodcovských. Riešenie trestných vecí bolo poverené trestným súdom. Existovali aj vojenské trestné sudy, ktorých právomoc bol definovaná osobitným zákonom. Jurisdikcia civilných súdov sa uplatňovala len počas vojny alebo stavu vyhláseného zvýšeného ohrozenia štátu a výhradne pre činy spáchané v tomto období. Pre celé územie republiky boli zriadené tri sudy: Najvyšší súd, Najvyšší vojenský súd a Správny súd. Ústava však neustanovovala ústavný súd na kontrolu ústavnosti.¹³

Ústava z 9. mája bola v platnosti 12 rokov a potom ju nahradil nový ústavný dokument, ktorým bola Ústava Československej socialistickej republiky. Novoprijatá ústava deklarovala víťazstvo socializmu v Československu, čo súviselo so zmenou názvu štátu na Československú socialistickú republiku. Mnohé jej ustanovenia mali charakter politických deklarácií

¹² PALÚŠ, I. a kol.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*, Univerzita P. J. Šafárika, Košice 2016, s. 36

¹³ Pozri ústavný zákon č. 150/1948 Zb. ústava Československej republiky, zo dňa 9. mája 1948

opierajúcich sa o marxisticko-leninistickú teóriu alebo jej aplikáciu v sovietskych podmienkach. Nová ústava z roku 1960 už neobsahovala demokratické princípy, ktoré boli formálne prítomné v predchádzajúcej ústave, čo vytvorilo menej zjavný rozpor medzi ústavou de iure a ústavou de facto. Ďalším negatívnym aspektom bol fakt, že táto ústava zaostávala pri zakotvení občianskych práv a povinností a pri vymedzení právneho postavenia jednotlivca vychádzala z toho, že mu je nadradený štát, ktorého záujmy sú prvoradé. Rovnako tak prijatím tejto ústavy bola definitívne formálne zavŕšená likvidácia ústavného súdnictva.¹⁴

Spôsob akým ústava vymedzovala postavenie Slovákov v republike komplikovalo vzťahy medzi dvoma národnosťami a rovnako tak aj ústavné zakotvenie pôsobnosti SNR v novej podobe znamenalo výrazný krok späť v štátoprávnom postavení Slovenska.¹⁵ Napokon napäté vzťahy v krajine vyústili k rozpadu republiky a vzniku Českej socialistickej republiky a Slovenskej socialistickej republiky, k zmene došlo ústavným zákonom č. 143/1968 Zb. o československej federácii. Obe národné republiky disponovali vlastným spoločensko-politickým a hospodárskym systémom ako subjekty federácie. Takto vymedzená kompetenčná del'ba moci sa zachovala až do roku 1990, kedy sa do platnosti uviedli zákony, ktoré smerovali k postupnému zániku federácie.¹⁶

Počas Pražskej jari v roku 1968 sa objavila myšlienka obnovenia ústavného súdnictva, avšak len v teoretickej rovine. Ústavný zákon o československej federácii z roku 1969 formálne ustanovil ústavný súd Československej socialistickej republiky od 1. januára 1969. Ústavný súd Československej socialistickej republiky bol zriadený ako súdny orgán na ochranu ústavnosti. Jeho členovia pri rozhodovaní museli dodržiavať nezávislosť a konať len na základe Ústavy ČSSR a zákonov Federálneho zhromaždenia. Ak ústavný súd ČSSR zistil nesúlad medzi právnymi predpismi, mohol vyhlásiť ich neúčinnosť. Príslušné orgány boli povinné do šiestich mesiacov od uverejnenia nálezu prijať opatrenia na zosúladenie s ústavou. V opačnom prípade, po šiestich mesiacoch od uverejnenia nálezu, príslušné predpisy stratili platnosť. Obnovený ústavný súd javil už niektoré známky ústavného súdu ako ho poznáme v súčasnosti. Ústavný súd mohol iniciovať konanie na základe vlastného rozhodnutia alebo na žiadosť občanov a organizácií. Skladal sa z dvanástich členov, z nich osem bolo sudcov a štyria náhradníci. Rozhodovanie prebiehalo vo vyčlenených senátoch. Kandidát na sudcu ústavného súdu ČSSR musel spĺňať niekoľko kritérií: byť voliteľný do Federálneho zhromaždenia, mať minimálne 35

¹⁴ PALÚŠ, I. a kol.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*, Univerzita P. J. Šafárika, Košice 2016, s. 39-40

¹⁵ PAVLÍČEK a kol.: *Ústavní právo a státověda, II. Díl, Ústavní právo České republiky*, Praha: Leges, 2011, s. 248

¹⁶ MATOUŠEK, S a ZDOBINSKÝ, S: *Štátne právo ČSSR*, Bratislava: Obzor, 1987, s. 209

rokov, mať právnické vzdelanie na vysokoškolskej úrovni a mať minimálne 10 rokov praxe v právnickom povolání. Išlo teda o ústavný súd Československej socialistickej republiky, pričom však formálne boli republiky rozdelené a v oboch pôsobili ústavné súdy republík.¹⁷

Samotné udalosti v novembri 1989 a obdobie, ktoré nasledovalo, znamenali pre československý štát odstránenie dominantnej úlohy Komunistickej strany Československa a otvorili cestu k obnoveniu myšlienok týkajúcich sa ústavného súdnictva. Následne sa uskutočnili snahy o formovanie ústavného základu na území Českej a Slovenskej federatívnej republiky, čo vyústilo v prijatie zákona č. 91/1991 Zb. Tento zákon charakterizoval ústavný súd ako súdny orgán zameraný na ochranu ústavnosti. Medzi jeho kompetencie patrilo rozhodovanie o súlade zákonov Federálneho zhromaždenia a zákonných opatrení predsedníctva Federálneho zhromaždenia s ústavnými zákonmi Federálneho zhromaždenia. Taktiež mal rozhodovať o súlade zákonov Federálneho zhromaždenia, ústavných a iných zákonov Slovenskej národnej rady a Českej národnej rady s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, ratifikovanými a vyhlásenými Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou. Okrem toho mal rozhodovať o súlade ústavných a iných zákonov Slovenskej národnej rady a Českej národnej rady a zákonných opatrení predsedníctva Slovenskej národnej rady a Českej národnej rady s ústavnými zákonmi Federálneho zhromaždenia. Ďalej mal posudzovať súlad nariadení vlády Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a právnych predpisov federálnych ministerstiev a ostatných federálnych orgánov štátnej správy s ústavnými a inými zákonmi Federálneho zhromaždenia, ako aj súlad nariadení vlád Slovenskej republiky a Českej republiky a právnych predpisov ministerstiev a ostatných orgánov štátnej správy Českej a Slovenskej republiky.¹⁸ V novembri 1991 Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej Federatívnej republiky prijalo zákon o organizácii Ústavného súdu ČSFR a o konaní pred ním. Týmto zákonom bol vytvorený Ústavný súd ČSFR, ktorý začal svoju činnosť. Avšak jeho práca bola dočasne obmedzená rokovania o rozdelení spoločného štátu Čechov a Slovákov. Svoju činnosť začal 31. januára 1992 a ukončil ju 31. decembra 1992 v dôsledku zániku štátu.¹⁹

Po rozdelení oboch krajín a ich osamostatnení v roku 1992 vznikol zákon č. 460/1992 Z. z., ktorý stanovil Ústavu Slovenskej republiky. V dôsledku toho vznikla samostatná

¹⁷ KUKLÍK, J. a kolektív: *Dějiny československého práva 1945-1989*. Praha: Auditorium, 2011, s. 155-158

¹⁸ KRESÁK, P.: *Rozhodovacia činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky 1993-1997*, Bratislava: Kaligram, 1999, s. 23

¹⁹ Pozri Zákon č. 491/1991 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a o konaní pred ním

Slovenská republika dňa 1. januára 1993. Ústava zahrnula v svojej siedmej hlave Ústavný súd Slovenskej republiky. Zákonodarný zbor schválil zákon Národnej rady Slovenskej republiky týkajúci sa organizácie Ústavného súdu Slovenskej republiky, postavenia jeho sudcov a konania pred ním. Následne bol prijatý zákon č. 38/1993 Z. z., ktorý upravoval organizáciu Ústavného súdu Slovenskej republiky, konanie pred ním a postavenie jeho sudcov. Novo zvolený prezident Slovenskej republiky, Michal Kováč, menoval predsedu a podpredsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky dňa 8. marca 1993. Samotné plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky schválilo spravovací a rokovací poriadok dňa 8. apríla 1993.²⁰

Prostredníctvom postupného formovania a noviel týchto zákonov poznáme ústavný súd v jeho súčasnej podobe, pričom jeho kompetencie a organizácia sú bližšie definované a vysvetlené v nasledujúcej kapitole.

²⁰ Pozri zákon č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov

2 Ústavný súd Slovenskej republiky

Úlohou Ústavného súdu Slovenskej republiky je chrániť ústavnosť a túto činnosť vykonáva prostredníctvom právomocí, ktoré mu ústava dáva. Ústavný súd požíva výlučnú výsadu nositeľa ochrany ústavnosti od svojho počiatku a iba v medziach ústavy a toto poslanie je ukotvené v čl. 124, ktorý definuje ústavný súd ako „nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti“²¹. Tento orgán svojimi rozhodnutiami nasleduje ústavu a iné právne predpisy, ktoré musia byť v súlade s ňou aby sa ústavnosť dodržala, čím sa zabezpečuje jeho zmysluplnosť. Táto kapitola objasňuje postavenie ústavného súdu a jeho právomoci, ktoré sú v kompetenciách tohto súdneho orgánu.

2.1 Postavenie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Postavenie ústavného súdu, rovnako tak aj jeho kompetencie sú vymedzené platnou právnou úpravou. Tá má základ v ústave č. 460/1992 Zb. v znení zmien a doplnkov, pričom samotný ústavný súd je zriadený na základe článkov 124 až 140 ústavy. Rovnako tak jeho postavenie vymedzuje aj zákon č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Avšak v kontexte jeho právneho postavenia je potrebné zmieniť aj zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení, v zmysle ktorého ústavný súd nepatrí do sústavy súdov SR, ale predstavuje tak nezávislý orgán ochrany ústavnosti.²² Pričom ochrana ústavnosti je realizovaná v jej obidvoch aspektoch, ktorými sú: ochrana objektívneho ústavného práva (princíp del'by moci) a subjektívneho ústavného práva (individuálnych základných práv a slobôd). Vďaka svojim kompetenciám a právomoci má výrazný vplyv na kreovanie podoby právneho štátu.²³ Znenie čl. 124 ústavy upresňuje postavenie ústavného súdu v zmysle jeho nezávislosti pri ochrane ústavnosti a to najmä s dôrazom na ochranu základných práv a slobôd všetkých osôb, ochranu právneho štátu v jeho materiálnych intenciách a v neposlednom rade chrániť implicitné jadro ústavy. S prihliadnutím na obsah prejednávaných a rozhodovaných prípadov Ondrová a Úradník konštatujú, že činnosť ústavného súdu sa nútene obmedzuje na konania o sťažnostiach fyzických a právnických osôb podľa čl. 127 ústav. V rámci týchto konaní sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv, ako

²¹ Pozri čl. 124 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava SR zo dňa 1. septembra 1992

²² ONDROVÁ, J., ÚRADNÍK, M.: *Ústavné súdnictvo v Slovenskej republiky*, Banská Bystrica: Belianum, 2021, s.12

²³ GIBA, M.: *Ústavné právo*. Bratislava: UK, 2019, s.301

napr. porušenie prezumpcie nevinoty, práva na obhajobu alebo princípov právneho štátu.²⁴ Je však dôležité zdôrazniť, že ústavný súd opakovane judikuje, že jeho pôsobnosť je až subsidiárna a je nesprávne ho vnímať ako sťažnostný súd, pretože je aj v právomoci všeobecných súdov chrániť nielen zákonnosť ale aj ústavnosť.²⁵ Z tohto dôvodu ústavný súd štandardne poukazuje na svoje ústavné postavenie vymedzené v čl. 124 ústavy, a to najmä pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy.²⁶ Ústavný súd konštatuje v jednom zo svojich uznesení, že „vo svojej stabilizovanej judikatúre zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomocí všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou“²⁷

Z definície postavenia ústavného súdu teda vyplýva, že tvorí samostatný systém, t.j. nie je nadriadeným ani podriadeným orgánom najvyššiemu súdu a naopak. Rovnako tak ani z hľadiska štátnej správy sa nezaraďuje do sústavy všeobecných súdov. Avšak ústavný súd môže do sféry pôsobnosti všeobecných súdov zasahovať, ale len v takom prípade, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo nedôvodné a malo by za následok porušenie základného práva alebo slobody. Táto skutočnosť je deklarovaná v uznesení ústavného súdu II.ÚS 47/2013, v ktorom sa píše, že „ústavný súd vo svojom rozhodovaní vychádza z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k všeobecným súdom vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.“²⁸ Z uvedeného vyplýva, že ak o porušení vyššie spomenutých práv rozhoduje iný súd, ústavný súd v danej veci nemá právomoc konať.

V rámci výkonu ochrany ústavnosti má ústavný súd oveľa bližšie k politike než všeobecné súdy. Je to z dôvodu posudzovania politických rozhodnutí parlamentu, vlády a prezidenta a to v mnohých konaniach (napr. čl. 127, 128 a 129). Rovnako tak aj dôsledky jeho rozhodnutí nesú politický charakter, vzhľadom nato, že tieto rozhodnutia sú právne záväzné aj pre politických aktérov.²⁹

²⁴ ONDROVÁ, J., ÚRADNÍK, M.: *Ústavné súdnictvo v Slovenskej republike*, Banská Bystrica: Belianum, 2021, s. 5-6

²⁵ Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenia II.ÚS 13/01 a II.ÚS 1/95

²⁶ ONDROVÁ, J., ÚRADNÍK, M.: *Ústavné súdnictvo v Slovenskej republike*, Banská Bystrica: Belianum, 2021, s.13

²⁷ Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie IV.ÚS 28/2013

²⁸ Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie II.ÚS 47/2013

²⁹ ĽALÍK T.: *Ústavný súd a parlament v konštitučnej demokracii*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, s. 156-159

2.2 Organizácia ústavného súdnictva

Náležitosti spojené s podrobnosťami o organizácii a fungovaní ústavného súdu vyplývajú zo zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov. Tento zákon bol však v roku 2018 novelizovaný Národnou radou prijatím nového zákona č. 314/2018 o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Od novelizácie ústavy ústavným zákonom č. 90/2001 Z.z. sa ústavný súd skladá z trinástich ústavných sudcov, volených na funkčné obdobie dvanástich rokov, a to bez možnosti opätovného vymenovania. V takomto zložení však ústavný súd nepôsobil od počiatku jeho zriadenia v roku 1993, kedy do funkcie boli volení len desiatí ústavní sudcovia na obdobie siedmich rokov.³⁰

Na jeho čele je predseda v zastúpení podpredsedu. Rozhodnutia sa prijímajú buď v pléne, ktoré je tvorené všetkými ústavnými sudcami alebo v trojčlenných senátoch, v ktorých je predseda senátu a dvaja vybraní sudcovia. Predsedníctvo v týchto trojčlenných senátoch sa každoročne „rotuje“. Avšak v prípade konania o súlade právnych predpisov, je takéto konanie pojednávané len v rámci pléna, ak sa jedná o súlad zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila Národná rada SR súhlas a boli ratifikované alebo súlad nariadení vlády, všeobecne záväzných právnych predpisov ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktoré boli náležite schválené a uverejnené³¹. V prípade súladu všeobecne záväzných nariadení a všeobecne záväzných právnych predpisov miestnych orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami rozhoduje ústavný súd v spomínaných trojčlenných senátoch. Konanie a uznať sa v pléne je však možné len za splnenia podmienok, a to prítomnosť aspoň siedmich sudcov a uznesenie nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. V opačnom prípade dochádza k procesnému zamietnutiu návrhu.³² Plénum ústavného súdu taktiež prijíma svojim uznesením Spravovací a rokovací poriadok, ktorý upravuje vnútorné pomery ústavného súdu.³³ Podrobnejší náhľad na organizáciu ústavného súdu poskytujú ďalšie podkapitoly.

³⁰ KROŠLÁK, D. a kol.: *Ústavné právo*. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o, 2016, s. 607

³¹ Pozri čl. 125 ods. 1 a čl. 131 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

³² Pozri §8 ods. 4 zákon č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

³³ DRGONEC, J.: *Ochrana ústavnosti Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Bratislava: Eurokódex, 2010, s. 111-112

2.2.1 Sudcovia Ústavného súdu

Z vymedzenia právomocí ústavného súdu vyplýva, že nie je typickým súdnym orgánom, čo sa prejavuje aj tým, že sudcovia ústavného súdu nemusia byť sudcami všeobecných súdov a taktiež nemusia spĺňať podmienky požadované pre sudcov takýchto súdov.³⁴ Takto nastavenými pravidlami pre výber kandidátov sa zabezpečí názorová vyváženosť a rôznorodosť pri kontrole ústavnosti. Rovnako podstatným aspektom je skutočnosť, že ústavný súd je apolitickou inštitúciou, čo v praxi znamená, že volení sudca nemôže byť členom politických strán a hnutí, v opačnom prípade je nútený sa takéhoto členstva vzdať.³⁵ Výkon tejto funkcie takisto podlieha nezlučiteľnosti s funkciami v inom orgáne verejnej moci, s podnikateľskou činnosťou alebo inou hospodárskou činnosťou, resp. ostatnými sférami zadefinovanými v zákone č. 314/2018 Z.z. o ústavnom súde a ústavnom zákone 357/2004 Z.z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov.

Podmienky pre výkon sudcovskej funkcie na ústavnom súde:

1. občianstvo Slovenskej,
2. voliteľnosť do Národnej rady SR,
3. dovŕšenie veku 40 rokov,
4. vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
5. najmenej 15 rokov aktívnej praxe v právnickom povolání.³⁶

Tieto podmienky sú explicitne dané a kandidát ich musí spĺňať kumulatívne bez výnimky. Okrem vyššie vymenovaných bodov je potrebné brať pri voľbe kandidáta do úvahy aj ďalšie podmienky vyplývajúce zo znenia čl. 134 ods. 4 ústavy. Vzhľadom na charakter a dôležitosť funkcie ústavného sudcu je nutné aby Národná rada SR, resp. prezident SR kládli veľký dôraz na výber a následné menovanie kandidátov.

Tak ako bolo zmienené vyššie, ústavný súd sa skladá z trinástich sudcov a proces, akými sú kandidáti menovaní do funkcie je upravený v ústave, v zákone o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len ZoÚS) a v rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky. Je však potrebné podotknúť, že tá istá osoba nemôže byť opakovane vymenovaná za sudcu ústavného súdu.

³⁴ GIBA, M.: *Ústavné právo*. Bratislava: UK, 2019, s. 303

³⁵ ONDROVÁ, J., DOBRÍK, L., KYPTA, P. *Ústavné súdnictvo Slovenskej republiky*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010, s. 69

³⁶ Pozri čl. 134 ods. 4 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

Jednotlivé fázy menovania kandidáta na sudcu ústavného súdu:³⁷

- i. Vyhlásenie voľby kandidáta na sudcu
- ii. Navrhnutie kandidáta aktívne legitimovaným subjektom
- iii. Vypočutie kandidáta na verejnom zasadnutí ústavnoprávneho výboru Národnej rady
- iv. Rozhodnutie ústavnoprávneho výboru o splnení ústavných predpokladov kandidáta
- v. Hlasovanie v pléne Národnej rady o kandidátoch, s potrebou vybrať dvojnásobný počet kandidátov na sudcovskú funkciu
- vi. Vymenovanie prezidentom
- vii. Zloženie sľubu a vznik funkcie sudcu ústavného súdu

Podľa rozhodnutia Ústavného súdu: „*Prezident je teda povinný z dvojnásobného počtu kandidátov na sudcu ústavného súdu vymenovať presne polovicu za sudcov ústavného súdu, a teda prezident nie je oprávnený dvojnásobného počtu kandidátov na sudcu ústavného súdu vymenovať menej ako polovicu za sudcov ústavného súdu z dôvodu, že sa domnieva, že existujú dôvody závažnej skutočnosti vzťahujúce sa na osobu kandidátov, ktoré relevantne spochybňujú ich schopnosť vykonávať funkciu sudcu ústavného súdu spôsobom neznižujúcim vážnosť funkcie sudcu a ústavného súdu.*“³⁸

Pracovný pomer novozvoleného ústavného sudcu vzniká dňom zloženia sľubu. Vo výkone svojej funkcie sa ústavný sudcovia zaväzujú k disciplinárnej zodpovednosti, vyplývajúcej zo zákona o ústavnom súde SR. O tejto zodpovednosti rozhoduje plénum ústavného súdu, rovnako tak aj o uložení disciplinárneho trestu, v prípade dopustenia sa istého porušenia služobných povinností ústavného sudcu. Ak ústavný sudca svojím správaním naruší dôstojnosť svojej funkcie, predseda ústavného súdu je oprávnený podať plénu návrh na začatie disciplinárneho konania.³⁹

Na druhej strane ústava v čl. 136 ods. 1 ústavným sudcom priznáva trestnoprávnu imunitu ako prostriedok považovaný za jednu zo základných záruk sudcovskej nezávislosti. Pričom táto imunita trvá aj po zániku sudcovskej funkcie, avšak týka sa len rozhodovaní súvisiacimi s výkonom funkcie ústavného sudcu. Za iné trestné činy však ústavného sudcu

³⁷ GIBA, M. a kol.: *Ústavné právo*. Bratislava: UK, 2019, s. 303

³⁸ Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 45/2015

³⁹ PALÚŠ, I. a SOMOROVÁ, E.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: Univerzita P.J. Šafárika, 2010, s. 401

možno trestne stíhať aj počas výkonu funkcie. Rovnako tak je potrebné podotknúť, že trestnoprávna imunita sudcu nevylučuje uplatnenie disciplinárnej zodpovednosti.⁴⁰

2.2.2 Predseda a podpredseda ústavného súdu

Organizácia ústavného súdu a koncepcia práv a povinností ústavných sudcov je koncipovaná, tak aby bola zabezpečená rovnosť medzi jednotlivými sudcami. V zmysle uvedeného je rovnosť zachovaná aj pri funkciách predsedu a podpredsedu ústavného súdu. Ich funkcia sa preto nezakladá na nadriadenosti voči iným sudcom. Je však definované, že na čele stojí predseda, ktorý zvoláva zasadnutia pléna, vedie rokovania a určuje program. Rovnako tak mu vyplýva zákonná povinnosť zabezpečovať riadny chod ústavného súdu, aj v zmysle kontroly služobných povinností ostatných sudcov ústavného súdu⁴¹.

V prípade neprítomnosti predsedu ústavného súdu je zastúpený podpredsedom, ktorý dočasne vykonáva jeho právomoci na základe poverenia. ZoÚS reguluje aj situáciu, ak by nebol prítomný ani predseda ani podpredseda a ani nikto iný do tejto funkcie ustanovený. V takom prípade by neodkladné úlohy vykonával služobne najstarší zo sudcov pléna ústavného súdu.⁴²

2.2.3 Plénum a senáty ústavného súdu

Rozhodovacia činnosť ústavného súdu sa uskutočňuje v rámci dvoch organizačných zložiek – v pléne a senátoch, respektíve prostredníctvom samosudcu. Pričom v rámci svojej pôsobnosti si nezasahujú do rozhodovacej agendy.⁴³ Ústavný súd je zložený z trinástich sudcov, ktorí predstavujú zloženie pléna. Plénum ústavného súdu má právomoc určiť členov štyroch senátov, a to na funkčné obdobie jedného roka. V rámci obidvoch zložiek sa následne volí autonómne predseda.⁴⁴

Z funkcie predsedu vyplýva povinnosť zvolávať zasadnutia, viesť rokovania a určovať program. V pléne konať a uznášať sa je ústavný súd spôsobilý iba v prípade prítomnosti nadpolovičnej väčšiny všetkých sudcov ústavného súdu, pričom každý sudca je povinný hlasovať za niektorý z predložených návrhov. Rokovania pléna ústavného súdu sú započaté prednesom sudcu spravodajca o veci, ktorá je predmetom rokovania, následne sudca spravodajca môže vysloviť svoje stanovisko, po ktorom navrhnú, ako má ústavný súd

⁴⁰ Tamtiež s.401

⁴¹ GIBA, M. a kol.: *Ústavné právo*. Bratislava: UK, 2019, s. 306

⁴² Pozri §4 ods. 3 zákon č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁴³ GIBA, M. a kol.: *Ústavné právo*. Bratislava: UK, 2019, s. 306

⁴⁴ DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2008, s. 40

o návrhu na začatie konania rozhodnúť. V rozprave, ktorá nasleduje, môže každý sudca podať svoj návrh na rozhodnutie, pričom svoje tvrdenie stručne odôvodní. Po tomto kroku nasleduje hlasovanie, v ktorom majú služobne mladší sudcovia prednosť, čo vyplýva z dikcie § 9 ods. 4 ZoÚS. Hlasovanie je potrebné zopakovať v prípade, že prerokovaný návrh nezíska nadpolovičnú väčšinu hlasov.⁴⁵

Senát ústavného súdu sa skladá len z troch sudcov ústavného súdu, z toho jeden je volený za predsedu senátu, ktorý má povinnosti vyplývajúce z tejto funkcie. Počas rokovaní senátu je nutné dodržiavať rovnaké náležitosti ako počas rokovaní v pléne. Platia rovnaké pravidlá týkajúce sa spôsobilosti uznášania sa a hlasovania.⁴⁶

⁴⁵ ONDROVÁ, J., ÚRADNÍK, M.: *Ústavné súdnictvo v Slovenskej republike*, Banská Bystrica: Belianum, 2021, s. 42-43

⁴⁶ Tamtiež, s. 43

3 Kontrola ústavnosti Ústavným súdom Slovenskej republiky

Hlavnou zárukou ústavnosti v ústavnom systéme je efektívny chod ústavného súdu. Preto účelom zriadenia ústavného súdu a jeho primárnou úlohou je kontrola a ochrana ústavnosti. Z tohto hľadiska mu prináleží už známy prívlastok nezávislého orgánu kontroly ústavnosti súdneho typu. Z uvedenej charakteristiky mu teda vyplýva funkcia garanta, a to v zmysle zachovania mocensko-politickej rovnováhy. Z všeobecného hľadiska je možné kontrolu ústavnosti chápať ako dohľad nad tým, aby zákony a iné právne normy boli v súlade s hlavným zákonom štátu, a to s ústavou. Ústavnosť štátu je zabezpečená len vtedy, ak všetky existujúce spoločenské vzťahy sú v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a ak je možné vyvodit' dôsledky z prípadného nesúladu medzi právnymi normami nižšej a vyššej právnej sily. Zákon alebo iný právny predpis sa považuje za ústavný, ak bol prijatý v súlade s postupom stanoveným Ústavou Slovenskej republiky alebo ak jeho obsah súhlasí s obsahom ústavy. Ak je zákon chybný a odporuje všeobecne záväzným normatívnym právnym predpisom, je napadnuteľný a môže byť neplatný alebo zrušiteľný prostredníctvom rozhodnutia orgánu povereného kontrolou ústavnosti a zákonnosti.⁴⁷

Dôležitým aspektom a princípom ústavnosti je potreba zabezpečiť súlad právneho poriadku štátu s ústavou, čo je nevyhnutnou podmienkou pre existenciu vyváženého súboru právnych noriem a uznanie Ústavy Slovenskej republiky ako základného zákona právneho štátu. To zahŕňa normotvornú činnosť štátnych orgánov, ktorá nesmie byť v rozpore s obsahom ústavy. Taktiež podstatným aspektom zásady ústavnosti je presná regulácia výkonu všetkých funkcií štátu právnymi normami. Týka sa to aj rešpektovania základnej ústavnej zásady, podľa ktorej je sloboda jednotlivca v zásade neobmedzená, zatiaľ čo štát má právo konať len v súlade so zákonom. Vzhľadom na poznanie a vývoj súčasného stavu kontroly ústavnosti v právnych a demokratických štátoch je existencia určitej formy ústavného súdnictva významným prínosom do praxe s ohľadom na uplatnenie princípov ústavnosti.⁴⁸

Ústavnosť sa dá chápať z dvoch hľadísk - formálneho a materiálneho. Z formálneho pohľadu znamená dodržiavanie ústavných zákonov, ústavy a medzinárodných zmlúv. Z materiálneho hľadiska ide o právo na ústavu, ktorá zabezpečuje základné práva a slobody a zakotvuje demokratickú štruktúru štátnej moci, ako aj právo na nezmeniteľnosť demokratických ústavných princípov. Ústavnosť je jadrom zákonnosti, predovšetkým v zásade

⁴⁷ SVÁK, Ján a kol., *Ústavné právo Slovenskej republiky*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 1999, s. 344

⁴⁸ PALÚŠ, I., SOMOROVÁ, E.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: Univerzita P.J. Šafárika, 2010, s. 408

univerzálnej viazanosti na všetky platné právne normy a v zásade, že štátne orgány a inštitúcie musia konať v súlade so zákonom.⁴⁹

Ústavné súdnictvo v právnych systémoch jednotlivých štátov vychádza z rôznych predstáv a funkcií a odlišných koncepcií jeho úlohy v ústavnom a politickom systéme daného štátu. Existuje niekoľko modelov právnej kontroly ústavnosti. V difúznom, decentralizovanom modeli kontroly ústavnosti kontrolu vykonávajú všeobecné súdy vo všetkých stupňoch, nie špecializované ústavné súdy. Príklady krajín s týmto modelom sú Kanada a Spojené štáty americké. Všeobecné súdy v tomto prípade rozhodujú iba o otázke súvisiacej s konkrétnym sporom a môžu konštatovať protiústavnosť zákona a jeho nepoužitie. V koncentrovanom, centralizovanom modeli kontroly ústavnosti špecializované orgány súdneho charakteru vykonávajú kontrolu ústavnosti. Príklady krajín s týmto modelom sú Francúzsko, Taliansko a Rakúsko. Zmiešaný model kontroly ústavnosti kombinuje všeobecné súdy s osobitným kontrolným orgánom. Každý všeobecný súd môže rozhodovať o súlade zákona s ústavou a existuje osobitný kontrolný orgán, ktorý rozhoduje o ústavnosti zákonov. Tento model používajú krajiny ako Grécko, Portugalsko a Brazília. Ústavný súd v Slovenskej republike reprezentuje model špecializovaného a centralizovaného ústavného súdnictva.⁵⁰

3.1 Abstraktná kontrola ústavnosti

Kontrola ústavnosti vykonávaná ústavným súdom je založená na abstraktnosti, avšak v niektorých prípadoch môže ísť aj o konkrétnu kontrolu ústavnosti. Ústavný súd aplikuje abstraktnú formu kontroly ústavnosti v každom rozhodnutí a tieto rozhodnutia sú platné erga omnes. Tento typ kontroly je aplikovaný z titulu ochrancu ústavnosti bez návrhu oprávneného subjektu. Na rozdiel od konkrétnej kontroly ústavnosti, v rámci ktorej sa vyžaduje už spomínaný návrh oprávneného subjektu. Abstraktnú formu kontroly ústavnosti upravuje článok 125 ústavy a následne konkrétna forma kontroly je upravená článkom 127 ústavy. Pri abstraktnej kontrole ústavnosti súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou a pod konkrétnou kontrolou ústavnosti sa rozumie rozhodovanie súdu o ochrane ľudských práv jednotlivcov, ktoré boli porušené štátnymi orgánmi.⁵¹ Abstraktná kontrola ústavnosti zameraná na dodržiavanie hierarchie právnych predpisov sa snaží zabezpečiť, aby nižšie právne normy neodporovali vyšším právnym normám. Účelom tohto systému je zaistiť, že ústava je v štáte

⁴⁹ PRUSÁK, J.: *Teória práva*. Bratislava, Vydavateľské oddelenie právnickej fakulty UK, 1997, s. 122

⁵⁰ PALÚŠ, I. a SOMOROVÁ, E.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: Univerzita P.J. Šafárika, 2010, s. 409

⁵¹ Pozri čl. 125 a čl. 127 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

jediným a nadradeným právnym dokumentom. Ústava, ako vyjadrenie vôle ľudu, je jediným zdrojom moci v danom štáte. Záväzné pravidlá v nej stanovené by mali byť dodržiavané všetkými občanmi. Neumožňuje sa, aby niekto porušoval vôľu ľudu vyjadrenú v ústave a preberal si právo stanovovať pravidlá alebo ukladať zákazy a príkazy. V odbornej literatúre sa často používa pojem "negatívny zákonodarca" alebo "negatívna sudcovská tvorba práva" na popísanie úlohy ústavného súdu pri tejto forme kontroly ústavnosti. Tieto termíny naznačujú, že ústavný súd nevytvára zákony, ale ich skôr ruší alebo zrušuje.

Inými slovami povedané, kritériom na rozlišovanie medzi inkriminovanými typmi kontroly ústavnosti je: „či právny účinok rozhodnutia ústavného súdu má vplyv na právne postavenie vopred neznámeho počtu a okruhu subjektov a v tom prípade je prostriedkom abstraktnej ochrany ústavnosti, alebo taký právny účinok vôbec nemá alebo dominantne sa týka presne identifikovaného subjektu – účastníka konania, a preto je prostriedkom konkrétnej ochrany ústavnosti.“ Po zadefinovaní tohto kritéria je možné kvalifikovať ako konania týkajúce sa abstraktnej formy kontroly ústavnosti, nasledovné konania:⁵²

1. o výklade ústavy,
2. o súlade právnych predpisov,
3. o neplatnosti právnych predpisov,
4. o súlade dojednanej medzinárodnej zmluvy,
5. o súlade predmetu referenda, ktoré sa má vyhlásiť,
6. o súlade rozhodnutia o vyhlásení výnimočného stavu alebo núdzového stavu.

Ostatné typy konaní sa radia medzi konania slúžiace na konkrétnu ochranu ústavnosti.

O ústavnosti rozhoduje výlučne ústavný súd, avšak v slovenskom právnom poriadku existuje celý rad orgánov, ktoré nepriamo kontrolujú ústavnosť (napr. ústavnoprávny výbor NRSR). Z tohto hľadiska môžeme kontrolu ústavnosti v SR rozdeliť na právnu a politickú, pričom ústavný súd vykonáva právnu kontrolu ústavnosti. Ústavnoprávny výbor Národnej rady Slovenskej republiky plní najmä úlohy podľa § 59 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Ako iniciatívny a kontrolný orgán Národnej rady Slovenskej republiky prerokúva všetky návrhy zákonov a v tejto súvislosti má za úlohu dohliadať najmä na ich ústavnosť. Z vecného hľadiska sa výbor osobitne venuje úseku ústavnej a justičnej legislatívy (najmä

⁵² DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2008, s. 98-99

súdnicstvo, väzenstvo, prokuratúra, advokácia, notári, exekútori). Pripravuje ďalej návrhy na voľbu kandidátov na sudcov ústavného súdu, členov Súdnej rady SR a iné významné pozície.⁵³

3.2 Konkrétne ochrana ústavnosti

Špecifická forma kontroly ústavnosti sa zameriava na poskytnutie ochrany v konkrétnych prípadoch, keď je ústava alebo práva jednotlivca priamo ohrozené. Táto ochrana sa vykonáva prostredníctvom ústavnej sťažnosti, ktorú môže podať oprávnená osoba ústavnému súdu. Cieľom tejto sťažnosti je chrániť súkromnú sféru jednotlivcov pred zásahmi verejnej moci a zabezpečiť dodržiavanie ľudských práv a slobôd zo strany štátnych orgánov. Verejná moc má povinnosť rešpektovať a ochraňovať tieto práva a slobody, pričom charakter a rozsah ochrany závisí od konkrétnych základných práv a toho, kto je ich nositeľom. Ústavný súd Slovenskej republiky má právomoc konať v oblasti tejto konkrétnej ochrany ústavnosti podľa článkov 127 a 127a Ústavy SR. prostredníctvom ústavnej sťažnosti je možné napadnúť rozhodnutia, opatrenia alebo nečinnosť, ktoré porušujú základné práva a slobody jednotlivcov podľa ústavy alebo medzinárodných záväzkov.⁵⁴

Neodkladnou podmienkou pre poskytnutie konkrétnej ochrany ústavným súdom je fakt, že iný súd v zásade nemôže rozhodovať o ochrane namietaných práv a slobôd v prípade, že ústavný súd už nerozhodoval o rovnakej veci. To znamená, že ak iný súd koná na základe ústavy a zabezpečuje práva a slobody v súlade s právom, považuje sa za súd s všeobecnou právomocou podľa článku 142 ods. 1 ústavy. Ústavný súd preto nie je náhradou pre iné orgány verejnej moci v zabezpečovaní práv a záujmov jednotlivcov, ale skôr predstavuje poslednú inštanciu dostupnú jednotlivcovi, ak všetky ostatné orgány zlyhali v ochrane základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je náhradou za ostatné orgány verejnej moci v oblasti ochrany práv a záujmov jednotlivcov. Je skôr poslednou inštanciou, ktorá je dostupná jednotlivcovi, ak všetky ostatné orgány zlyhali resp. nekonali v ochrane jeho základných práv a slobôd.⁵⁵

Právomoc ústavného súdu môže buď zamietnuť alebo vyhovieť ústavnej sťažnosti. V prípade akceptovanej sťažnosti môže ústavný súd zvrátiť právoplatné rozhodnutie alebo zásah, ktoré porušil práva alebo slobody jednotlivca. Pokiaľ bolo porušenie spôsobené pasívnym postojom štátneho orgánu, ústavný súd môže nariadiť, aby konal v danej veci. Okrem toho môže nariadiť opätovné prerokovanie veci, zakázať pokračovanie v porušovaní práv alebo

⁵³ Pozri § 59 zákon č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky

⁵⁴ ČIČ, M. a kol.: *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*, Bratislava: Eurokódex, 2012, s. 688

⁵⁵ Tamtiež, s. 689

slobôd alebo nariadiť obnovenie stavu pred porušením. Ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, môže rozhodnúť o finančnej náhrade pre poškodenú stranu. Avšak takáto náhrada je len druhotná možnosť pre sťažovateľa a nie je automatická. Ústavný súd môže takúto náhradu odmietnuť, ak je presvedčený, že rozhodnutie o porušení práv je dostatočné.

Okrem ústavnej sťažnosti, ktorú môže podať fyzická alebo právnická osoba v prípade porušenia jej základných práv a slobôd, konkrétna ochrana ústavnosti pozná aj iné druhy konania. Medzi tieto patrí konanie týkajúce sa sťažností voči rozhodnutiam orgánov územnej samosprávy, konanie vo veciach sporov o príslušnosť, konanie o spore o kontrolnú pôsobnosť Najvyššieho kontrolného úradu SR, konanie v oblasti volieb, sťažnosti voči rozhodnutiam o overení alebo neoverení mandátu poslanca Národnej rady SR, sťažnosti proti výsledkom referenda alebo ľudových hlasovaní o odvolaní prezidenta SR, konanie o rozpustení alebo pozastavení činnosti politickej strany alebo politického hnutia, obžaloby Národnej rady SR na prezidenta, konania týkajúce sa uvoľnenia funkcie prezidenta, preskúmanie rozhodnutí vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov, disciplinárna zodpovednosť a odvolanie sudcu Ústavného súdu. Vzhľadom na ich rozmanitosť a zložitosť nie je možné podrobne rozobrať každé z týchto konaní.⁵⁶

Neustála diskusia o ústavných otázkach a hľadanie optimálnych mechanizmov na ochranu ústavnosti je nevyhnutná pre zachovanie zdravej demokracie a právneho štátu. Demokracia a právny štát sú krehké treba ich neustále chrániť a posilňovať. Vďaka aktívnej participácii verejnosti, akademickej obce a štátnych orgánov sa môže systém kontroly ústavnosti neustále vyvíjať a zdokonaľovať. Je dôležité zdôrazniť, že ochrana ústavnosti nie je statický koncept, ale dynamický proces, ktorý si vyžaduje neustálu pozornosť a aktivitu. Je to úloha, ktorá sa týka aj širokej spoločnosti a nie len ústavného súdu.⁵⁷

Je potrebné vyzdvihnúť, že ústavný súd vykonáva celý rad pôsobností pri ochrane ústavnosti. Pričom z časového hľadiska vo vzťahu k prijatej právnej norme, je nutné rozlišovať medzi preventívnou (predbežnou) a následnou kontrolou ústavnosti. Charakter následnej kontroly ústavnosti má prevažná väčšina kompetencií ústavného súdu. Tá sa realizuje v jednotlivých konaniach, ako napr. v konaní o súlade právnych predpisov, v ktorom sa namieta

⁵⁶ SVÁK, J. a CIBULKA, E.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*: Osobitná časť 4. vydanie, Bratislava: Eurokódex, 2009, s. 882-883

⁵⁷ Tamtiež, s.883

nesúladi s právnym predpisom s vyššou právnou silou. Pričom takýto predpis musí spĺňať podmienku zákonnosti. Naopak preventívna kontrola ústavnosti sa vykonáva len v dvoch prípadoch. Jej prejavom je rozhodnutie ústavného súdu o súlade medzinárodných zmlúv, ktoré majú byť prijaté a ratifikované Národnou radou SR a súlad predmetu referenda s ústavou a ústavnými zákonmi.⁵⁸

⁵⁸ PALÚŠ, I. – SOMOROVÁ, E.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: UPJŠ, 2014, s. 415-416.

4 Konanie o súlade právnych predpisov

Kľúčová právomoc, kvôli ktorej ústavné súdnictvo vzniklo a ktorá vplýva na ochranu ústavnosti, je právomoc ústavného súdu rozhodovať o súlade právnych predpisov. Túto právomoc realizuje v prípade sporu v procese konania o súlade právnych predpisov. Konanie o súlade právnych predpisov je základným pilierom ústavnosúdnej praxe v Slovenskej republike od jej vzniku 1. januára 1993. Ústavný súd má výlučnú právomoc pri kontrole ústavnosti právnych predpisov, len on posudzuje ich súlad s ústavou a len on môže vyhlásiť právny predpis za neústavný, tak ako je to ustanovené v čl. 125 ods. 3 ústavy.⁵⁹ Táto činnosť vychádza zo základného poslania ústavného súdnictva, ktoré spočíva v prípadnom rušení zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, v situácií kedy dochádza k nesúladu s ústavou a ďalšími prameňmi práva.⁶⁰

Výsadné postavenie konania o súlade právnych predpisov nie je len výsledkom formálnej právnej úpravy, ale predovšetkým reflektuje skutočnosť, že v štátoch uplatňujúcich špecializovaný a koncentrovaný model súdnej kontroly ústavnosti je kontrola ústavnosti právnych predpisov považovaná za nevyhnutnú súčasť súdnej kontroly ústavnosti. Predmetom konania o súlade právnych predpisov je teda skúmanie súladu, resp. zákonnosti právneho predpisu nižšej právnej sily s právnym predpisom vyššej právnej sily.⁶¹ Z uvedeného postavenia vyplýva ústavnému súdu pomenovanie „negatívny zákonodarca“, čo v prenesenom zmysle vyjadruje jeho postavenie voči parlamentu (pozitívny zákonodarca). Parlament svojou činnosťou vytvára akúsi „pyramídu právneho poriadku“, na vrchole ktorej je ústava. Ústavný súd však svojimi právomocami narúša pomyselnú pyramídu na miestach, kde parlament nerešpektuje hranice dané ústavou.⁶² Z hľadiska ústavného práva majú orgány právomoc rozhodovať o súlade zákonov s ústavou, pričom táto právomoc bola udelená všetkým poslancom, ale najviac ju využíva parlamentná opozícia. Parlamentná opozícia, ktorá tvorí menšinu, má obmedzené možnosti a právomoci zabrániť schváleniu návrhu zákona bez ohľadu na obsah návrhu, a preto tento mechanizmus bránenia sa využíva najmä opozíciou.⁶³

Konanie o súlade právnych predpisov zabezpečuje ochranu ústavnosti prostredníctvom následnej abstraktnej kontroly právnych predpisov. Toto znamená posudzovanie súladu

⁵⁹ GIBA, M.: *Ústavné právo*. Bratislava: UK, 2019, s.301

⁶⁰ DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2008, s.112

⁶¹ ČIČ, M. a kol.: *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Bratislava: Eurokódex, 2012, s. 121

⁶² DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2008, s. 112

⁶³ SOMOROVÁ, E. PALÚŠ, I.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010, s. 448

právných predpisov nižšej právnej sily s predpismi vyššej právnej sily, ako aj s Ústavou Slovenskej republiky a celkovým kontextom právneho systému pri rešpektovaní ústavy ako primárneho zdroja. Z týchto faktov vyplýva, že kontrola ústavnosti právnych predpisov tvorí jadro ústavnej ochrany v moderných demokratických štátoch, vrátane Slovenskej republiky. Jej podstatou je posudzovanie ústavnej zhody právnych predpisov v celej ich hierarchii, pričom ústava stojí na vrchole tejto hierarchie ako najvyšší právny predpis. V tomto konaní súčasne dochádza k preskúmaniu, či sa splnil cieľ, na ktorý je určená, podľa § 2 ods. 1 a 2 zákona č. 400/2015 Z.z. o tvorbe právnych predpisov a o zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 310/2016 Z.z. (ďalej len zákon o tvorbe právnych predpisov) tvorba právnych predpisov. Týmto cieľom je súlad každého právneho predpisu s právnym predpisom vyššej právnej sily, s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky a s právom Európskej únie (§ 2 ods. 2 písm. b/ až d/ citovaného zákona).⁶⁴

Toto konanie je podrobne upravené v § 74 a násl. zákona č. 314/2018 Z. z. Tento zákon umožňuje podanie návrhu na začatie konania najviac subjektom. Ustanovenie § 74 presne definuje okruh subjektov, ktoré môžu návrh podať ústavnému súdu týkajúci sa súladu právneho predpisu vnútroštátnej povahy a pôvodu. Ľalíkovci vo svojom komentári k zákonu o ústavnom súde zhrnuli najdôležitejšie postrehy dotýkajúce sa aj okruhu podmienok, za akých môžu právomoc podľa čl. 125 ods. 1 ústavy realizovať konkrétne subjekty.⁶⁵ Medzi procesne legitimované subjekty patria prezident, vláda, generálny prokurátor, súd v prípade súvisiacej veci, najmenej pätina poslancov parlamentu, predseda súdnej rady v prípade právnych predpisov týkajúcich sa súdnictva a za splnenia zákonných podmienok aj verejný ochranca práv.⁶⁶

Pohľad na aktívnu legitimitu subjektov v konaní o súlade právnych predpisov môžeme analyzovať z nasledujúcej perspektívy. Zákon o Ústavnom súde (ZoÚS) v § 74 identifikuje sedem subjektov, ktoré reflektujú ustanovenia ústavy v článku 130 ods. 1. Bývalý sudca ústavného súdu, P. Brňák, kategorizuje navrhovateľov do troch hlavných skupín. Prvá skupina tvoria politickí aktéri (prezident, vláda, skupina poslancov). Druhú skupinu tvoria kvalifikovaní aktéri z radov verejnej moci (generálny prokurátor, verejný ochranca práv, predseda súdnej

⁶⁴ MAZÁK, J., JÁNOŠÍKOVÁ, M.: *Konania o ochrane ústavnosti pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Kritické poznámky k novému zákonu (III.) Právny obzor, 102, 2019, č. 3., [online]. Dostupné na internete: <https://www.pravnyobzor.sk/32019/po32019-mazak-janosikova-proceedings-on-protection-of-constitutionality-before-the-constitutional-court-III.pdf> [cit. 2024-01-25], s. 183 - 203

⁶⁵ ĽALÍK M., ĽALÍK T.: *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky komentár*, Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 217

⁶⁶ Pozri §74 zákon č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

radu, všeobecné súdy). Tretiu skupinu tvoria jednotlivci (fyzické a právnické osoby). Podľa § 74 ZoÚS môžu návrhy na konanie o súlade právnych predpisov *stricto sensu* podať len prvá a druhá skupina. Pri analýze okruhu aktívne legítimných subjektov je dôležité venovať pozornosť ich účelu pri prístupe k ústavnému súdu. Pojem "päťina poslancov" označuje tých poslancov, ktorí nesúhlasia s prijatým právnym predpisom v Národnej rade Slovenskej republiky alebo na inom orgáne (napr. vláde, ministerstve alebo miestnom orgáne štátnej správy). Väčšinou ide o členov parlamentnej opozície, ktorí kritizujú ústavnosť prijatého zákona z politických dôvodov.

Podľa J. Drgonca aj parlamentná menšina môže chrániť demokratický a právny štát pred parlamentnou väčšinou. Parlamentná väčšina tak nie je absolutne dominantná, ale musí konať v súlade s ústavou, pričom je to podmienené kontrolou ústavného súdu. Cieľom aktívnej legitimity vlády je chrániť vládu a jej program pred parlamentom. Avšak praktické aj právne vzťahy medzi vládou a parlamentom naznačujú, že táto právomoc bude relevantná iba v prípade, ak sa vzťahy v koalícii narušia tak, že vláda celkovo alebo v konkrétnych otázkach nedisponuje väčšinou v parlamente. Tieto predpoklady boli potvrdené aj empiricky, či už frekvenciou podávania návrhov alebo politickým vyriešením konfliktu.⁶⁷

Právomoc prezidenta iniciovať konanie o súlade právnych predpisov má za cieľ ochrániť jeho postavenie pred zásahmi ostatných ústavných orgánov a udržať nezávislosť jeho kompetencií. Nemožno vylúčiť ani záujem prezidenta na ochrane ústavnosti. „Za pozornosť stojí zmienka o konflikte o ústavnosť medzi prezidentom a NR SR, pretože prezident má pomerne dôležitú úlohu aj v oblasti legislatívneho procesu a už výkon jeho suspenzívneho veta možno vnímať ako istú obdobu kontroly ústavnosti.“

Generálny prokurátor má všeobecnú právomoc predkladať návrhy Ústavnému súdu. Jeho úloha súvisí s ochranou postavenia prokuratúry podľa článku 149 ústavy, ktorým je zabezpečenie ochrany práv a záujmov fyzických aj právnických osôb, ako aj štátu. Svoje silné inštitucionálne postavenie si zachoval aj po roku 1990, a preto nie je prekvapením, že generálny prokurátor má aktívnu legitimitu vo väčšine vecí pred Ústavným súdom.⁶⁸

Právomoc predsedu súdnej rady je zameraná hlavne na oblasť výkonu súdnictva. Je nevyhnutné vnímať ju v kontexte ochrany súdnej moci a postavenia sudcov pred

⁶⁷ ĽALÍK M., ĽALÍK T.: *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky komentár*, Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 231

⁶⁸ Tamtiež, s. 232

zákonodarcom. Orgány tvorby práva nemôžu zasahovať do právomocí sudcov na normatívnej úrovni, a preto je aktívna legitimita predsedu súdnej rady obmedzená z hľadiska vecného rozsahu na výkon súdnictva.

Všeobecné súdy majú právo žiadať ústavný súd o kontrolu ústavnosti v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami. Toto právo zabezpečuje, aby interpretácia a použitie podústavného práva v každom prípade bolo v súlade s ústavou. Úlohou tejto kompetencie v ústavnom štáte je garantovať, že všeobecné súdy uplatňujú len také právo, ktoré je v súlade s ústavou, vo svojom konkrétnom rozhodovaní.⁶⁹

Všeobecne legitimované subjekty

V právnej praxi ústavného súdu sa vyvinuli isté špecifické podmienky týkajúce sa podania návrhov na kontrolu ústavnosti právnych predpisov, ktoré sa riadia ustanoveniami § 74 ústavy. Tieto podmienky definujú, kto a za akých okolností môže podať návrh na súdne konanie pred ÚS. Nie všetky subjekty podľa ustanovení § 74 môžu podávať návrhy neobmedzene alebo kedykoľvek. Ústavný súd zvykne tieto ustanovenia interpretovať restriktívne s cieľom chrániť ústavný poriadok a zamedziť zneužitiu práva podávať návrhy. Pre prezidenta, vládu a generálneho prokurátora neexistuje obmedzenie v podávaní návrhov. V praxi sme nepozorovali žiadne obmedzenia týchto subjektov v tejto právomoci. Tieto subjekty majú právo podať návrh bez ohľadu na určitý časový rámec alebo iné podmienky.⁷⁰

V prípade vlády, ktorá je kolektívnym orgánom, je potrebné uznávanie sa nadpolovičnou väčšinou členov, čo môže spôsobiť praktické komplikácie pri podaní návrhu. Napriek tomu návrhy od vlády sú vzácne, pričom vláda využila túto právomoc iba štyrikrát, pričom dvakrát svoj návrh stiahla späť a dvakrát uspela pred ústavným súdom. Tieto „neaktivity“ vlády možno vysvetliť rôznymi faktormi. Dôvody tejto zdržanlivosti môžu byť rôznorodé, od komplexného procesu rozhodovania v rámci vlády po preferenciu iných foriem riešenia právnych otázok. Parlamentná opozícia, tvorená minimálne tridsiatimi poslancami NR SR, je ďalším aktívnym účastníkom. Ich návrhy musia byť podporené minimálne tridsiatimi poslancami počas celého konania pred ústavným súdom, a ich podpisy musia byť overené tak, aby sa jasne prejavila vôľa napadnúť konkrétny právny predpis s určitými kritériami. Ak sa návrh rozšíri alebo doplní, musia sa tieto procesné kroky vykonať s rovnakými poslancami ako v pôvodnom návrhu.⁷¹

⁶⁹ ĽALÍK M., ĽALÍK T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky komentár, Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 232

⁷⁰ Tamtiež, s. 232

⁷¹ Tamtiež, s. 233

Zaujímavý scenár môže vzniknúť v prípade prerušenia poslaneckého mandátu a výsledného rozhodnutia vo veci. Návrh na konanie pred ústavným súdom mohli podať už bývalí poslanci, ktorí počas časového odstupu medzi podaním návrhu a vynesení rozhodnutia stratili svoje miesto v parlamente. Ústavný súd sa už stretol s podobným prípadom a implicitne potvrdil kontinuitu návrhovej právomoci, keďže prešetril a rozhodol o návrhu, aj napriek tomu, že poslanci, ktorí ho pôvodne podali, už neboli v parlamente. Týmto sa uplatnil princíp zachovania návrhovej právomoci bez ohľadu na zloženie Národnej rady Slovenskej republiky.⁷²

Návrh musí spĺňať všeobecné požiadavky a navyše obsahovať aj špecifické kritériá. Náležitosti spojené s návrhom na začatie konania sú bližšie objasnené v nasledujúcej podkapitole.

4.1 Návrh na začatie konania

Samotným predmetom konania o súlade právnych predpisov je predložený návrh na začatie konania, v ktorom účastník konania navrhuje vysloviť nesúlad určitého právneho predpisu, jeho časť alebo niektoré jeho ustanovenie s právnym predpisom vyššej právnej sily, a týmto petitom je viazaný aj ústavný súd. Ústavný súd je viazaný výlučne návrhom podľa § 42 ods. 2 zákona o ústavnom súde, s výnimkou prípadov uvedených v zákone. Pre navrhovateľa je preto v jeho vlastnom záujme dôležitá správna formulácia petitu, nakoľko ústavný súd je povinný rešpektovať dispozičnú zásadu, čo je zrejmé najmä v konaní o súlade právnych predpisov, keďže ide o kontrolu abstraktnú.⁷³

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov musí spĺňať určité podmienky, aby bolo možné začať konanie pred ústavným súdom. Tieto podmienky sú:

- Návrh musí byť vyjadrený v písomnej podobe.
- Návrh musí jasne identifikovať osobu alebo subjekt, ktorý ho podáva.
- V návrhu musí byť uvedené, akého výroku sa navrhovateľ domáha.
- Návrh musí byť odôvodnený a obsahovať relevantné argumenty.
- Návrh musí obsahovať návrh na predloženie dôkazov.
- Návrh musí byť podpísaný osobou, ktorá ho podáva alebo jej zástupcom.

⁷² ĽALÍK M., ĽALÍK T.: *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky komentár*, Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 233

⁷³ SOMOROVÁ, E. PALÚŠ, I.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010, s. 449

V súlade s formuláciou zákona by návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov, ktorý napadá všeobecne záväzný právny predpis, mal obsahovať aj označenie orgánu verejnej moci, ktorý vydal daný všeobecne záväzný právny predpis. Tiež by mal obsahovať dôležitú náležitosť, ktorá sa týka označenia tohto všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorého súlad s ústavou alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily je predmetom tohto konania. Navrhovateľ by vo svojom návrhu mal uviesť, či právny predpis, ktorý je predmetom konania, sa namieta v celom rozsahu alebo len v jeho časti, pretože aj jediné slovo môže byť príčinou nesúladu tohto právneho predpisu s ktorýmkoľvek prameňom práva vyššej právnej sily. Základným aspektom ochrany ústavnosti v prípade súladu právnych predpisov je samotná domnienka o ústavnosti existujúceho všeobecne záväzného právneho predpisu a jeho súladu s ústavou republiky.⁷⁴

Rolu účastníkov konania zohrávajú navrhovateľ, ktorý má právo predložiť návrh a orgán, ktorý vydal napadnutý právny predpis nižšej právnej sily. V situácii, kde sa konštatuje nesúlad medzi právnymi predpismi rôznych úrovní, sa na strane obhajoby zastupuje aj orgán, ktorý vydal právny predpis vyššej právnej sily. Pri konaní o súlade právnych predpisov pred ústavným súdom sa tiež môže objaviť vedľajší účastník, ako napríklad vláda SR, ktorá je zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Tento vedľajší účastník má rovnaké práva a povinnosti ako hlavní účastníci konania, ale koná v záujme štátu alebo inej príslušnej inštitúcie. Štátne a samosprávne orgány sú v konaní reprezentované splnomocneným zástupcom s vysokoškolským právnickým vzdelaním. Ak je súd účastníkom konania, zastupuje ho predseda senátu. Hlavným cieľom zastúpenia je predchádzať podaniam návrhov, ktoré by boli vopred odmietnuté z dôvodu chýb alebo nedostatkov, ktoré právnický zástupca dokáže odstrániť. Tým sa zabezpečuje, že podaný návrh je správny a úspešný, a nezaťažuje ústavný súd zbytočne.⁷⁵

4.2 Začatie konania

Konanie o súlade právnych predpisov je zahájené doručením návrhu na začatie konania ústavnému súdu, kde sa všetky podania evidujú a priradujú sa im čísla v Registri všeobecných podaní (RVP). Plán práce, ktorý schvaľuje plénum ústavného súdu na ročné obdobie, riadi distribúciu práce sudcom prostredníctvom náhodného pridelenia vecí, aby sa zabezpečila

⁷⁴ DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*, Šamorín: Heuréka, 2012, s.152

⁷⁵ § 21 ods. 2 a § 37 ods. 2 Zákona NRSR č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov

rovnomerná záťaž. Návrh vo veci abstraktnej kontroly ústavnosti sa teda priraduje sudcovi spravodajcovi prostredníctvom náhodného výberu pomocou technických a programových prostriedkov, čím sa zabezpečuje nestranné pridelenie vecí. Sudca spravodajca má za úlohu posúdiť, či ide o návrh na začatie konania, a pripraviť návrh rozhodnutia s výrokom a odôvodnením, avšak nemá právomoc rozhodovať o veci. Vykonáva teda všetky procesné úkony súvisiace so skúmaním návrhu, jeho predbežným prerokovaním, zabezpečovaním stanovísk účastníkov a zhromažďovaním potrebných dôkazov. Jeho úlohou je pripraviť vec tak, aby po vyhodnotení všetkých relevantných skutočností bolo možné autoritatívne rozhodnúť o súlade alebo nesúlade dotknutých právnych predpisov.⁷⁶

Ak návrh obsahuje chyby alebo nedostatky, ktoré možno odstrániť, navrhovateľ je vyzvaný na ich opravu a doplnenie návrhu. Ak sudca spravodajca počas prvotného preskúmania podania dospel k záveru, že pravdepodobne nejde o návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov, postupuje podľa § 53 zákona o ústavnom súde a odkladá podanie. Sudca spravodajca má autonómnu právomoc rozhodnúť o odložení bez konzultácie s ostatnými členmi senátu alebo pléna a informuje osobu, ktorá podanie ústavnému súdu adresovala, čím sa konanie o podaní uzatvára.⁷⁷ Sudca spravodajca nevydáva uznesenie o odložení, ale len informuje o tomto rozhodnutí. V praxi ústavného súdu sa odloženie podania uplatňuje, ak podanie neobsahuje základné náležitosti návrhu na začatie konania a zdá sa, že nie je možné ich doplniť ani na základe prípadnej výzvy sudcu spravodajcu, alebo ak aj doplnenie pravdepodobne nevedie k možnosti ďalšieho prerokovania podania.

Pokiaľ ide o návrh na začatie konania, vec sa pripraví na predbežné prerokovanie, ktoré prebieha bez prítomnosti navrhovateľa, je neverejné a bez ústneho pojednávania. Sudca pokračuje v príprave na predbežné prerokovanie návrhu, zameriavajúc sa na podrobné skúmanie podmienok konania. Jeho postup je riadený § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý vymedzuje nevyhnutné procesné podmienky pre konanie vo veci samej.⁷⁸

Pri príprave na predbežné prerokovanie návrhu sudca spravodajca skúma splnenie zákonmi stanovených podmienok konania pred Ústavným súdom. Sudca posudzuje, či podanie pochádza od oprávnenej osoby, či je návrh prípustný a či obsahuje všetky povinné náležitosti.

⁷⁶ DRGONEC J.: *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 2. vydanie*, Bratislava: Nakladateľstvo C. H. Beck 2019, s. 1270

⁷⁷ Pozri § 53 zákon č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁷⁸ Pozri § 56 zákon č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Ak podanie trpí na nedostatky alebo neúplnosti, sudca spravodajca vyzve navrhovateľa, aby ich odstránil v určenej lehote. Pokiaľ navrhovateľ nevyhoví tejto výzve, jeho návrh môže byť Ústavným súdom odmietnutý. Ak je podanie kompletné a spĺňa všetky požiadavky, sudca spravodajca ho predloží na predbežné prerokovanie s návrhom na jeho prijatie na ďalšie konanie. Pri príprave na predbežné prerokovanie návrhu sa sudcovi spravodajcovi môže asistovať súdny poradca, ktorý vykonáva konkrétne úkony pod dohľadom sudcu. Súdny poradca sa často podieľa na analýze právnych problémov a príprave správy, ktorá slúži ako podklad pre ďalší postup sudcu spravodajcu.

Príprava veci na predbežné prerokovanie sa končí predložením veci plénu alebo senátu ústavného súdu s odôvodneným návrhom na rozhodnutie.⁷⁹

4.3 Predbežné prerokovanie veci

V prípade, že návrh neobsahuje žiadne spochybniteľné časti a jeho obsah je v súlade so stanovenými náležitosťami, je takýto návrh podaný na zahájenie konania a sudca spravodajca pripraví vec na predbežné prerokovanie, ktoré sa realizuje pred konaním vo veci samej. Toto predbežné prerokovanie je neverejné a bez ústneho pojednávania a slúži na to, aby ústavný súd skúmal, či návrh spĺňa všetky stanovené procesné požiadavky. Ide najmä o overenie, či návrh obsahuje všetky nevyhnutné náležitosti stanovené zákonom, či má súd právomoc vo veci, či bol podaný oprávnenou osobou a či je návrh prípustný. Taktiež sa skúma, či daný návrh nezasahuje do veci, o ktorej už Ústavný súd rozhodol, či práve rozhoduje, alebo či návrh nepochádza od osoby, ktorá si nežiada preskúmanie rozhodnutia Ústavného súdu. Ak sa zistí nejaký z týchto nedostatkov, sudca môže uznesením návrh odmietnuť, aj v prípade, ak je jasne neopodstatnený.⁸⁰

Po predbežnom prerokovaní návrhu môže byť tento návrh odmietnutý uznesením, ak nespĺňa nejakú z procesných podmienok, alebo môže byť uznesením prijatý na ďalšie konanie, ak nebol navrhnutý jeho odmietnutie, ak navrhnuté odmietnutie nebolo schválené alebo ak sa návrh neodložil. Po akceptovaní návrhu je tento návrh prijatý na ďalšie konanie, v ktorom už Ústavný súd nie je oprávnený skúmať jeho náležitosti a predpoklady.⁸¹

⁷⁹ PROCHÁZKA, R.: *Organizácia a metódy práce Ústavného súdu Slovenskej republiky v komparatívnej perspektíve* (II. Časť). In Justičná revue, 51, 1999, s. 12

⁸⁰ DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2008, s.120-121

⁸¹ DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2008, s. 120-121

4.4 Konanie vo veci samej a účinok rozhodnutia v konaní o súlade právnych predpisov

Konanie vo veci samej sa zo zákona uskutočňuje obligatórne a charakterizuje ho ústne pojednávanie, ktoré je vždy verejné.⁸² Vo všeobecnosti sa konania pred ústavným súdom neprebiehajú formou ústneho pojednávania, okrem prípadov, kedy je to vyžadované zákonom. Konanie o súlade právnych predpisov je preto verejné a ústavný súd nesmie vylúčiť verejnosť z účasti na pojednávaní, ani na jeho časti, s výnimkou prípadov, keď účastníci konania súhlasia s odstúpením od ústneho pojednávania a len v prípade, že ďalšie objasnenie veci nie je potrebné.

Príprava konania vo veci samotnej, ktorá je upravená v § 12 spravovacieho a rokovacieho poriadku, predchádza konaniu vo veci samotnej. Počas tejto prípravy sudca spravodajca zabezpečuje vyjadrenia, na ktorých sa rozhodol ústavný súd v prípravnom konaní. Sudca spravodajca môže tiež navrhnúť ústavnému súdu, aby predvolal osoby, ktoré by mohli poskytnúť potrebné vysvetlenia v danej veci. Tieto osoby sú povinné zúčastniť sa konania ústavného súdu a poskytnúť pred ním výpovede.⁸³

V konaní o súlade právnych predpisov je ústavný súd predovšetkým zameraný na identifikáciu právnych chýb, a tieto sa obvykle zisťujú už v konaní, ktoré predchádza samotnému dokazovaniu pred ústavným súdom na verejnom pojednávaní.⁸⁴ Predseda ústavného súdu vždy požiada o stanovisko a vyjadrenie orgánu, ktorý vydal príslušný všeobecne záväzný predpis, spolu s dôvodovou správou. Okrem toho žiada aj stanovisko a postoj vlády Slovenskej republiky, ktoré predkladá Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. V prípade, že orgánom, od ktorého sa vyžaduje stanovisko, je samotná Národná rada Slovenskej republiky, je priložený aj záznam z diskusie, ktorá sa konala na zasadnutí týkajúcom sa návrhu napadnutého právneho predpisu alebo zákona.⁸⁵

V konaní o súlade právnych predpisov sa preskúmava súlad:

- zákonov,
- nariadení vlády,
- všeobecne záväzných právnych predpisov ministerstiev,

⁸² DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2012, s. 155

⁸³ MACEJKOVÁ, I., BABJÁK, M., MOZEŠOVÁ, Z.: *Výber právnych viet rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky 2001 - 2010*. Bratislava: EUROUNION spol. s r. o, 2011. s. 390

⁸⁴ ČIČ. M., MAZÁK J., OGURČÁK Š.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Košice : Cassoviapress, 1993. s. 87

⁸⁵ DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2012, s. 155

- všeobecne záväzných právnych predpisov ústredných orgánov štátnej správy s ústavou, s medzinárodnými zmluvami a ústavnými zákonmi.

Po tom, ako Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlási nález o nesúlade všeobecne záväzného právneho predpisu s ústavou, je povinnosťou orgánu, ktorý tento právny predpis vydal, uviesť ho do súladu v súlade s čl. 125 ods. 3 ústavy. Rozhodnutie Ústavného súdu, ktoré vyplýva z návrhu o nesúlade právnych predpisov s ústavou, medzinárodnou zmluvou alebo iným prameňom práva, má právne účinky stanovené v ústave. Na odstránenie zisteného nesúladu je určená šesťmesačná lehota od dňa vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Ak právny predpis po uplynutí tejto lehoty neuviedol do súladu s ústavou, stráca platnosť.⁸⁶

Ústavný súd rozhoduje o zhode právnych predpisov nižšej právnej úrovne s predpismi vyššej právnej sily prostredníctvom nálezu so všeobecnou záväznosťou, ktorý je definitívny a nemenný. Tento nález je zverejňovaný v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu, ako aj v Zbierke zákonov. Zvyčajne má právne účinky ex nunc, čo znamená, že nadobúda účinnosť do budúcnosti. Nálezy môže vypracovať sudca spravodajca alebo iný sudca, ak sa návrh rozhodnutia výrazne odlišuje od konečného rozhodnutia. Vyhlásenie nálezu prebieha vždy verejne, v mene Slovenskej republiky, s výrokom a odôvodnením, často po skončení pojednávania alebo po odročení pojednávania osobou, ktorá ho viedla. V písomnej podobe nálezu sú uvedené ďalšie relevantné údaje, ako je označenie súdu, kde sa konalo pojednávanie, identifikácia sudcov, účastníkov a vedľajších účastníkov konania, ako aj ich zástupcov, identifikácia predmetu veci, výrok, odôvodnenie, dátum a miesto vyhlásenia rozhodnutia. Súčasťou nálezu môže byť aj stanovisko sudcu, ktorý nesúhlasí s rozhodnutím, výrokom alebo odôvodnením.⁸⁷

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní o súlade všeobecne záväzného právneho predpisu sa riadi zásadou res judicata, čo znamená, že právny predpis, ktorý bol už raz preskúmaný ako prameň práva, je možné znova preskúmať len po jeho novelizácii. Toto pravidlo platí výhradne pre konania pred ústavným súdom.

V prípade, že právne predpisy, ktoré sa skúmajú, stratia platnosť ešte pred samotným vyhlásením nálezu ústavným súdom, konanie sa preruší. Ústavný súd doručí nález všetkým účastníkom konania a v niektorých prípadoch aj ďalším osobám, ak to rozhodne predseda

⁸⁶ Tamtiež, s. 155

⁸⁷ DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: HEURÉKA, 2008, s. 85-86

ústavného súdu. Nález o zistenom nesúlade právnych predpisov môže predseda ústavného súdu vydať, ak zistí nesúlad medzi preskúmaným právnym predpisom nižšej právnej sily a platným právnym predpisom vyššej právnej sily alebo medzinárodnou zmluvou. Tieto nálezy vyhlásené ústavným súdom sú publikované v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a nadobúdajú účinnosť od dňa ich vyhlásenia. Právne predpisy, ktoré boli zrušené nálezným rozhodnutím ústavného súdu, neobnovujú svoju platnosť, pretože stratili účinnosť a prípadne aj platnosť na základe tohto rozhodnutia. Predchádzajúci právny predpis zostáva v platnosti, pokiaľ nebol zrušený alebo modifikovaný len zmenou alebo doplnením.⁸⁸

⁸⁸ Tamtiež, s. 156

5 Ústavný súd Slovenskej republiky: ochranca ústavnosti alebo prekážka pre všeobecné súdy

Problematika aktívnej legitimácie všeobecných súdov v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky v súvislosti s procesnými uzneseniami o prerušení konania je zložitá oblasť s bohatou judikatúrou a neustálym vývojom.

Článok 130 ods. 1 ústavy síce nepredpokladá žiadne obmedzenia pre všeobecné súdy, ale čl. 144 ods. 2 ústavy⁸⁹ (rovnako ako § 74 zákona o ústavnom súde) stanovuje, že všeobecný súd môže podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov len vtedy, ak spĺňa podmienku.⁹⁰ Predmetom konania môže byť len napadnutý právny predpis, ktorý sa musí týkať prerokováanej veci pred všeobecným súdom. To znamená, že musí existovať súvislosť medzi právnym predpisom, o ktorého ústavnosti má všeobecný súd pochybnosti, a skutkovým stavom prerokováanej veci.⁹¹ Existuje viacero dôvodov, prečo by mal všeobecný súd spĺňať túto podmienku. Napríklad zabraňuje zneužívaniu konania a chráni pred zbytočným zahlcovaním ústavného súdu z aspektu, že všeobecný súd tak nemôže napádať ktorýkoľvek predpis, ale len ten vymedzený.⁹² Zabezpečuje aj efektívnosť konania tým, že umožňuje ústavnému súdu sa sústrediť na posudzovanie právnych predpisov, ktoré sú relevantné na vyriešenie sporu na všeobecnom súde. V tejto súvislosti sa dá konštatovať, že táto podmienka v zásade chráni aj práva účastníkov konania pred všeobecným súdom. Tí majú istotu, že sa súd zaoberá len tými relevantnými právnymi predpismi.⁹³

V podstate sa jedná o určitý druh princípu prejudiciality lebo, návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov môže všeobecný súd podať až po začatí konania vo veci samej, takže až po tom, ako bolo začaté konanie na základe žaloby alebo iného návrhu. Čo sa týka tejto prejudiciality, všeobecný súd môže napadnúť len také ustanovenie alebo právnu normu, ktoré hodlá aplikovať na skutkový stav prerokováanej veci. Ústavný súd požaduje, aby subsumpcia skutkového stavu pod právnu normu bola reálna, rozumná a hlavne v súvislosti ako bolo vyššie spomínané. To znamená, že všeobecný súd musí jasnými argumentmi preukázať, akým spôsobom sa dané ustanovenie týka prerokovanej veci a aký vplyv môže mať na konečné

⁸⁹ Pozri čl. 130 ods. 1, písm. d zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

⁹⁰ Pozri §74 písm. d zákon č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁹¹ ONDROVÁ, J.: *Aktívna procesná legitimácia v konaní o súlade právnych predpisov pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*, Štát a právo, 2016, s. 352

⁹² Pozri čl. 144 ods. 2 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

⁹³ ONDROVÁ, J.: *Aktívna procesná legitimácia v konaní o súlade právnych predpisov pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*, Štát a právo, 2016, s. 354

rozhodnutie vo veci samej. Judikatúra ústavného súdu zdôrazňuje, že nestačí akýkoľvek súvis medzi napadnutým ustanovením a prerokovávanou vecou. Aplikácia napadnutého ustanovenia v konaní všeobecného súdu musí byť reálna a nie hypotetická. Zvyšuje to efektivitu konania pred všeobecným súdom, lebo sa nemusí zaoberať otázkami súladu právnych predpisov s ústavou v každom jednom konaní, ale môže sa zamerať na skutkový stav a relevantné právne otázky v konkrétnom konaní.⁹⁴ Opakom tohto druhu prejudiciality by bola situácia, v ktorej by všeobecný súd mohol napadnúť absolútne ktorékoľvek ustanovenie právneho predpisu bez ohľadu na to, či ho hodlá aplikovať v danej veci alebo nie. To by mohlo viesť k zneužívaniu kompetencie napádať súlad právnych predpisov s ústavou. V zásade by to znamenalo, že by sa ústavný súd musel zaoberať abstraktnými otázkami súladu právnych predpisov s ústavou, ktoré by nemali žiadny praktický dopad a význam.

V jednej konkrétnej veci ústavný súd odmietol návrh všeobecného súdu na posúdenie ústavnosti § 14 ods. 4 zákona č. 154/2010 Z. z. Dôvodom bolo, že napadnuté ustanovenie sa v konaní o žalobe nemohlo uplatniť. Žalobca sa domáhal náhrady škody za nezákonné rozhodnutie a vydanie do Maďarska na základe európskeho zatýkacieho rozkazu. Ústavný súd skonštatoval, že napadnuté ustanovenie by sa malo aplikovať až po zrušení rozhodnutí, na základe ktorých bol žalobca vydaný do Maďarska. Vzhľadom na to, že tieto rozhodnutia neboli zrušené, aplikácia napadnutého ustanovenia v danom konaní neprichádzala do úvahy. Návrh všeobecného súdu bol zamietnutý z dôvodu chýbajúcej prejudiciality.⁹⁵

Možnosti všeobecného súdu iniciovať konanie o súlade právnych predpisov sú pomerne striktne vymedzené judikatúrou ústavného súdu. Ústavný súd odkazuje aj na svoje predošlé odmietnutia návrhov všeobecných súdov, kde návrh nespĺňal zákonné podmienky, ako napríklad v uznesení PL. ÚS. 4/2023 kde sa konštatuje, že *„V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že jednou z osobitných náležitostí návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov je uvedenie konkrétnych dôvodov, ktoré vedú navrhovateľa k pochybnostiam o súlade napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo medzinárodnou zmluvou. Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podaný ústavnému súdu teda musí obsahovať odôvodnenie, ktoré spĺňa dostatočné ústavnoprávne požiadavky“*.⁹⁶

⁹⁴ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 12/2012

⁹⁵ ĽALÍK M., ĽALÍK T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky komentár, Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 234

⁹⁶ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 4/2023, bod 15.2

V konaní o súlade právnych predpisov má ústavný súd konečnú autoritu pri posudzovaní, či všeobecný súd môže aplikovať napadnutú normu v prerokováanej veci. To znamená, že ústavný súd hodnotí splnenie procesných podmienok konania pred všeobecným súdom relevantných pre meritórne rozhodnutie. Ústavný súd v minulosti sám posudzoval prípustnosť žaloby, vysporiadanie sa s námietkou litispendencie či zaplatenie súdneho poplatku. Judikatúra ústavného súdu vyžaduje, aby bol všeobecný súd presvedčený o neústavnosti aplikovateľnej normy, a to bez ohľadu na argumentáciu strán. V minulých konaniach ako napríklad v uznesení PL. ÚS 29/2015 ústavný súd judikoval, že legitimita všeobecného súdu sa odvíja od viacerých faktorov. Napríklad, že všeobecný súd návrh na začatie konania môže podať len vtedy, ak existuje reálna šanca, že napadnuté ustanovenie právnej normy bude aplikované v prejednávanej veci. Túto šancu posudzuje ústavný súd na základe doterajšej rozhodovacej činnosti všeobecného súdu v danej veci.⁹⁷

Okrem toho, ústavný súd skúma, či napadnuté ustanovenie bude mať vplyv na konečné rozhodnutie všeobecného súdu v danej veci. Ak sa napadnuté ustanovenie v konaní nepoužije (napríklad z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti žaloby), návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov je zamietnutý. Dôvody neaplikovateľnosti napadnutého ustanovenia musia byť jasné a presvedčivo zdôvodnené v návrhu všeobecného súdu.⁹⁸

Túto teóriu razil ústavný súd ale už aj takmer 10 rokov predtým v uznesení PL. ÚS 7/04 v ktorom sa hovorí „*Legitimácia všeobecného súdu na podanie návrhu na začatie konania pred ústavným súdom teda predpokladá spojitosť konania pred všeobecným súdom vyjadrenú tak, že podaniu návrhu musí predchádzať rozhodovacia činnosť takého súdu. V tejto rozhodovacej činnosti ako zákonom upravenom postupe je potrebné podľa úsudku všeobecného súdu vyložiť a použiť všeobecne záväzný právny predpis, ktorého nesúlad s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná všeobecný súd mieni uplatniť v návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.*“⁹⁹ Z tohto hľadiska sa dá tvrdiť, že aplikovateľnosť napadnutého ustanovenia v konaní pred všeobecným súdom je kľúčovou podmienkou pre podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov. Všeobecný súd musí vždy vo svojom návrhu jasne a presvedčivo zdôvodniť, ako a prečo bude napadnuté ustanovenie aplikované v prejednávanej veci. Ak sa táto podmienka nesplní, ústavný súd zamietne návrh ako zjavne neopodstatnený.

⁹⁷ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 29/2015

⁹⁸ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 29/2015, bod. 14

⁹⁹ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 7/04

Z predošlých príkladov je zrejmé, že ústavný súd má striktne reštriktívny prístup (bez ohľadu na odlišné stanoviská jednotlivých ústavných sudcov) k posudzovaniu návrhov všeobecných súdov na začatie konania o súlade právnych predpisov. Okrem splnenia procesných podmienok konania pred všeobecným súdom musí návrh obsahovať aj presvedčivú argumentáciu o neústavnosti napadnutého ustanovenia. Všeobecný súd má povinnosť posúdiť prejudicialitu a zdôvodniť ju v návrhu na konanie pred ústavným súdom. Návrh musí obsahovať odôvodnenie vrátane opísania súvislostí medzi napadnutými ustanoveniami a ústavnou argumentáciou. Všeobecný súd musí osobitne uviesť, prečo nemožno dané ustanovenie podústavného práva vyložiť ústavne konformným spôsobom.¹⁰⁰

Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu práva vrátane ústavného práva. Súdy musia právne normy vykladať ústavne konformným spôsobom, čo si vyžaduje reflexiu a nie mechanickú aplikáciu. Reflexiu v zmysle toho, že sudcovia všeobecných súdov musia kriticky analyzovať konkrétny text právneho predpisu, zvážiť kontext, účel a súlad s ústavou SR. To umožňuje identifikovať nejasnosti, rozpory a nesúlad s ústavou SR. Sudcovia taktiež musia prihliadať na cieľ právnej normy a aplikovať ju tak, aby dosiahla zmysel, kvôli ktorému bola prijatá. Všeobecný súd je oprávnený iniciovať konanie podľa čl. 144 ods. 2 ústavy len vtedy, ak nie je schopný vyložiť normu v súlade s ústavou a s ďalšími kritériami. Odôvodnenie návrhu nemôže pozostávať len z odkazu na uznesenie o prerušení konania. Argumentácia musí byť obsiahnutá priamo v návrhu na začatie konania. Všeobecný súd je oprávnený podať návrh na konanie o súlade právnych predpisov, ak dôjde k prerušeniu konania.¹⁰¹

Možnosti všeobecného súdu iniciovať konanie o súlade právnych predpisov sú striktne vymedzené judikatúrou ústavného súdu. Všeobecný súd môže napadnúť len ustanovenie, ktoré hodlá aplikovať v prerokováanej veci a jeho aplikácia v danom konaní musí byť reálna a nie hypotetická. Ústavný súd má konečnú autoritu pri posudzovaní splnenia podmienok a v prípade nesplnenia akejkolvek podmienky návrh odmietne.¹⁰²

V prvom období svojej činnosti (1993-2000) ústavný súd pristupoval k aktívnej legitimácii všeobecných súdov pomerne benevolentne a akceptoval všetky návrhy podané v súlade s čl. 144 ods. 2 Ústavy SR. V druhom období (2000-2007) sa judikatúra ústavného súdu

¹⁰⁰ LALÍK M., LALÍK T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky komentár, Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 235

¹⁰¹ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 37/2015, bod. 33

¹⁰² Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 46/2015

začala meniť a nastal reštriktívnejší prístup. Druhý ústavný súd vytvoril doktrínu, ktorá podmienila podanie návrhu všeobecného súdu existenciou zákonnej úpravy v procesnom predpise upravujúcom konanie pred daným súdom. Na základe tejto doktríny boli odmietnuté návrhy disciplinárneho a exekučného súdu s argumentom chýbajúceho zákonného splnomocnenia.¹⁰³

Druhý ústavný súd zaujal k problematike aktívnej legitímácie všeobecných súdov v konaní pred ústavným súdom podstatne reštriktívnejší prístup v porovnaní s jeho predchodcom. Vytvoril doktrínu, ktorá interpretovala znenie vtedajšieho čl. 144 ods. 3 Ústavy SR (súčasného čl. 144 ods. 2 ako neumožňujúce autonómnú aplikáciu. Pre podanie návrhu všeobecným súdom tak podľa tejto doktríny bola potrebná výslovná zákonná úprava v procesnom predpise upravujúcom konanie pred daným súdom.¹⁰⁴

Na základe tejto doktríny ústavný súd odmietol napríklad návrh disciplinárneho súdu. V uznesení PL. ÚS 7/02 ústavný súd deklaruje, že disciplinárny súd má v rámci systému súdnictva Slovenskej republiky osobitné postavenie. Na rozdiel od všeobecných súdov, ktoré boli zriadené zákonom a vykonávajú svoju právomoc na základe čl. 142 ods. 1 ústavy SR.¹⁰⁵ Podľa názoru ústavného súdu je existencia disciplinárneho súdu ako takého dôležitá najmä z hľadiska jeho špecifickej povahy. Disciplinárny súd prejednáva disciplinárne previnenia sudcov ako ústavných činiteľov. Tento súd okrem iného plní aj funkciu tzv. „*orgán samosprávneho riadenia všeobecných súdov*“. Inými slovami povedané, ústavný súd tvrdí, že tento súd nesmie podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov ani keby si bol istý o nesúlade niektorého ustanovenia právneho predpisu s ústavou SR, ktoré napáda. Podľa predmetného uznesenia mu takéto výslovné oprávnenie neumožňuje zákon o sudcoch a prísediach¹⁰⁶ a taktiež ani ústava.¹⁰⁷ Ústavný súd na základe tohto výkladu dospel k výsledku, že disciplinárny súd nemôže prerušiť konanie a zároveň podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. V danom prípade by disciplinárny súd musel prv skončiť disciplinárne konanie a až potom by bol oprávnený podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov pred ústavným súdom. Aj v tomto prípade sa dá poukázať na fakt, že

¹⁰³ ĽALÍK M., ĽALÍK T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky komentár, Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 236

¹⁰⁴ Tamtiež, s. 236

¹⁰⁵ Pozri čl. 142 ods. 1, zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

¹⁰⁶ Pozri zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁰⁷ Pozri zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

ústavný súd razí reštriktívny prístup pri prípustnosti návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov a to z viacerých dôvodov.¹⁰⁸

Analogicky sa ústavný súd postavil aj k návrhu exekučného súdu. Dôvody zamietnutia tohto návrhu spočívali v tom, že Okresný súd v Brezne neprerušil konanie, čím nesplnil procesný predpoklad pre podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov. Podľa § 109 ods. 1 písm. b) je súd povinný prerušiť konanie, ak má pochybnosti o súlade všeobecného záväzného právneho predpisu s ústavou.¹⁰⁹ Exekučný poriadok v roku 2002 v § 36 ods. 5 síce vylučuje aplikáciu § 109 Občianskeho súdneho poriadku, ale zároveň neumožňuje všeobecnému súdu prerušiť exekučné konanie v tomto prípade.¹¹⁰ V dôsledku toho súd nemal zákonnú oporu pre prerušenie konania a nemohol splniť procesný predpoklad pre podanie návrhu na ústavný súd. Podľa judikatúry ústavného súdu, musí všeobecný súd k návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov pripojiť uznesenie o prerušení konania. V uznesení PL. ÚS 3/98 ústavný súd akcentuje, že nielen prerušenie konania ale aj preukázanie tejto skutočnosti je procesným predpokladom pre podanie návrhu všeobecným súdom. Samotné tvrdenie o prerušení konania nestačí. Na preukázanie splnenia tejto procesnej podmienky je potrebný relevantný dôkaz ako napríklad uznesenie o prerušení konania.¹¹¹

Okresný súd v Brezne ale v tomto prípade uznesenie o prerušení konania nepripojil, čím nesplnil formálne náležitosti návrhu. Zamietnutie ústavný súd odôvodňuje okrem iného aj tým, že možnosť podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov exekučným súdom nie je priamo zakotvené v ústave a poukazuje na to, že podmienky na podanie takéhoto návrhu upravujú „obyčajné“ zákony ako Občiansky súdny poriadok a Exekučný poriadok. Hlavným dôvodom zamietnutia tohto návrhu bolo neexistencia zákonnej opory pre prerušenie konania a preto súd nemohol splniť procesný predpoklad pre podanie návrhu a chýbajúce uznesenie o prerušení konania, ktoré predstavuje formálny nedostatok brániaci posúdeniu návrhu.¹¹²

Súčasný stav judikatúry ústavného súdu ohľadom aktívnej legitímácie všeobecných súdov v konaní o súlade právnych predpisov s právnymi predpismi vyššej právnej sily alebo s ústavou je charakterizovaný reštriktívnym prístupom. Tento reštriktívny prístup sa javí byť pre autora problematický z viacerých dôvodov, ktoré oslabujú postavenie ústavného súdu ako

¹⁰⁸ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 7/02

¹⁰⁹ Pozri § 109 ods. 1 písm. b zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

¹¹⁰ Pozri § 36 ods. 5 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov

¹¹¹ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 3/98

¹¹² Rozhodnutie Ústavného súdu SR. Uznesenie PL. ÚS 16/02

najvyššieho orgánu ochrany ústavnosti, sťažujú predvídateľnosť právnych pomerov a tým pádom narušajú právnu istotu pre účastníkov konania pred všeobecným súdom.

Tento prístup vytvára dekoncentrovaný model ústavného súdnictva. Reštriktívnym prístupom ústavný súd presúva časť zodpovednosti za posudzovanie ústavnosti na všeobecné súdy, čím vlastne oslabuje svoje vlastné postavenie v systéme súdnictva. Posudzovanie ústavnosti by malo byť skoncentrované v rukách ústavného súdu ako najvyššieho orgánu ochrany ústavnosti. Reštriktívnym prístupom sa *de facto* zbavuje zodpovednosti. Nerešpektuje priamo aplikovateľnú povahu ústavy SR. Ústava je priamo aplikovateľná a nepotrebuje pre svoje použitie podústavnú právnu úpravu. Reštriktívny prístup ignoruje túto skutočnosť a zbytočne obmedzuje možnosti všeobecných súdov v ochrane ústavnosti. Devalvuje ústavu a je v rozpore s princípom právnej istoty. Reštriktívny prístup znižuje význam ústavy a sťažuje predvídateľnosť právnych pomerov.¹¹³

Vhodným príkladom by bolo aj uznesenie PL. ÚS 28/05 z hľadiska reštriktívnej argumentácie ústavného súdu. Predmetom sporu bolo ustanovenie zákona o energetike¹¹⁴, ktoré malo byť v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy SR.¹¹⁵ V podstate nejde ani o predmet sporu ani o postoj Krajského súdu v Prešove ako navrhovateľa, ale o argumenty ústavného súdu. Ten v tomto uznesení znova konštatuje, že návrh na začatie konania, môže súd podať len v súlade a súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou a tvrdí dokonca, že neexistuje žiadne konanie pred všeobecným súdom, v ktorom by sa toto konkrétne napadnuté ustanovenie malo použiť. Napadnutý právny predpis je podľa ústavného súdu pre rozhodovanie všeobecného súdu bez podstatného významu, pretože aj v prípade keby sa dané ustanovenie zrušilo, na stave veci by sa nič nezmenilo. Tento návrh všeobecného súdu bol odmietnutý z dôvodu nesplnenia základných predpokladov na ochranu ústavnosti.¹¹⁶

Dnešný stav judikatúry preukazuje, že ústavný súd sa k problematike aktívnej legitimácie stavia stále pomerne nejasne. Existujú však snahy o jej zjednotenie a návrat k benevolentnejšiemu prístupu. Medzi tieto snahy patrí napríklad aj uznesenie ústavného súdu PL. ÚS 10/2023.¹¹⁷ V tomto uznesení ústavný súd konštatoval, že čl. 144 ods. 2 ústavy umožňuje autonómnou aplikáciu a pre podanie návrhu všeobecným súdom nie je potrebná výslovná zákonná úprava. Ústavný súd prijal tento návrh Okresného súdu v Banskej Bystrici

¹¹³ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 7/04

¹¹⁴ Pozri § 69 ods. 10 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov

¹¹⁵ Pozri čl. 20 ods. 4 zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

¹¹⁶ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 28/05

¹¹⁷ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 10/2023

na začatie konania o súlade právnych predpisov po predchádzajúcej kontrole splnenia procesných podmienok. Ako prvé deklaroval, že návrh podal procesne legitimovaný subjekt podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy. Následne odkazoval ústavný súd na svoje uznesenie PL. ÚS 7/04, ktoré už bolo vyššie spomínané v súvislosti s podmienkou, že návrhu na konanie podľa čl. 125 ústavy musí prechádzať konanie na všeobecnom súde, v ktorom aj reálne dôjde k použitiu napadnutej právnej normy. V bode č. 13 tohto uznesenia sa spomína prerušenie konania a jeho preukázanie pripojením uznesenia o prerušení konania pred všeobecným súdom ako jeden z predpokladov, resp. podmienkou na prijatie návrhu na ďalšie konanie.¹¹⁸ V zásade ústavný súd v tomto uznesení už nevyžaduje žiadne ďalšie zvláštne náležitosti na prijatie takéhoto návrhu, ako to bolo napríklad už vo vyššie spomínanom uznesení PL. ÚS 4/2023 (konkrétne citovaný bod 15.2), ktoré bolo prijaté v rovnakom kalendárnom roku a v rovnakom zložení sudcov ústavného súdu. V predmetnom skoršom uznesení z roku 2023 ústavný súd žiadal okrem podmienky aktívnej legitimácie, súvislosti napadnutého právneho predpisu s prejednávanou vecou, prerušenia a preukázania prerušenia konania aj vymyslenú „ústavnoprávnu požiadavku“, ktorá *„predstavuje najmä dostatočnú argumentáciu navrhovateľa, ktorá preukazuje dostatok dôvodov na namietaný nesúlاد, ktorý by bolo možné vysloviť po prípadnom prijatí návrhu na ďalšie konanie.“*¹¹⁹ Ústavný súd si v podstate rozšíril podmienku odôvodnenia prečo sa dané ustanovenie napáda na ústavnom súde tak, že hodnotí či toto odôvodnenie je dostatočné aby sa zaoberal týmto návrhom alebo nie.

Na základe týchto preukázaných skutočností, je dôvodné tvrdiť, že judikatúra ústavného súdu pri prípustnosti návrhu všeobecného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov je nielen jednoznačne reštriktívna v dnešnej dobe, ale aj nekonzistentná.

Napriek preukázaným snahám o zjednotenie judikatúry je stále pomerne nepredvídateľné, ako ústavný súd rozhodne o návrhu podanom všeobecným súdom. Táto nejednoznačnosť, nekonzistentnosť a nepredvídateľnosť rozhodovacej činnosti ústavného súdu vzhľadom na procesné podmienky podania návrhu na konanie o súlade právnych predpisov, vedie k narúšaniu právnej istoty. Je preto dôležité, aby sa ústavný súd k tejto problematike vyjadril jednoznačne a s konečnou platnosťou, pretože taký stav veci je neudržateľný.

¹¹⁸ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 10/2023. bod č. 13

¹¹⁹ Rozhodnutie Ústavného súdu SR, Uznesenie PL. ÚS 4/2023, bod 15.2

Záver

Aktívna legitimácia všeobecných súdov je schopnosť týchto súdov podať návrh na začatie konania pred Ústavným súdom v prípade, ak sa domnievajú, že niektorý zákon, iný právny predpis alebo medzinárodná zmluva je v rozpore s ústavou alebo iným ústavným zákonom. Táto právomoc je zakotvená v čl. 130 ods. 1 Ústavy SR a v § 75 zákona č. 314/2015 Z. z. o ÚS SR (ďalej len zákon o ÚS).

Táto schopnosť je však sporná a nejednoznačná, pretože judikatúra ÚS v tejto oblasti je nekonzistentná a rozporuplná. Niektoré senáty ústavného súdu prijímajú návrhy všeobecných súdov bez problémov, iné ich odmietajú z dôvodu nedostatku aktívnej legitimácie. Táto situácia je neuspokojivá, pretože vedie k právnej neistote, nerovnosti pred zákonom a oslabeniu postavenia ÚS v systéme ochrany ústavnosti.

V tejto diplomovej práci som sa zaoberal komparáciou a analýzou procesných podmienok o prípustnosti návrhu všeobecného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov, niektorých rozhodnutí ústavného súdu na základe ktorých som poukázal na nekonzistentnosť v rozhodovacej činnosti. Z tohto dôvodu by som chcel predostrieť môj pohľad ako by mohla vyzeráť situácia, ak by ústavný súd nezjednotil judikatúru v tejto oblasti.

Ponechať judikatúru ústavného súdu v tejto sfére nezjednotenú, by znamenalo popretie základných princípov, na ktorých stojí ústavný súd a v zásade aj na ktorých stojí právny štát. Došlo by k obmedzeniu prístupu k spravodlivosti, vzhľadom na to, že by aj fyzické aj právnické osoby mali obmedzený prístup k tejto spravodlivosti. Inými slovami povedané, či už fyzické alebo právnické osoby by nemali istotu v tom, či sa im podarí domôcť sa svojich práv, ak napadnú určitý právny predpis pred všeobecným súdom, ktorý je podľa ich názoru v rozpore s ústavou. Okrem toho, by sa jednalo aj o viackrát spomínanú právnu nepredvídateľnosť rozhodnutia ústavného súdu. Všeobecné súdy by nemali istotu, ako v takomto prípade ústavný súd posúdi ich návrh na začatie takéhoto konania. Tým, ústavný súd sťažuje prácu všeobecných súdov a znižuje efektivitu rozhodnutí všeobecných súdov.

Právna istota je jedným, ak nie aj najnákladnejším, princípom právneho štátu v demokratickom zriadení. Nejednoznačnosť a nepredvídateľnosť rozhodnutí ústavného súdu prispieva k tomu, aby bol tento princíp narúšaný a sťažovaný v zmysle orientácie v právnom systéme.

Ak sa judikatúra ústavného súdu nezjednotí, bude to mať vážne negatívne dôsledky pre spravodlivosť, právnu istotu a efektivitu systému ochrany ústavnosti. Z tohto dôvodu je dôležité aby sa ústavný súd vyjadril v tejto problematike jednoznačne a s konečnou platnosťou.

V závere prichádzam s možnými riešeniami na zjednotenie judikatúry ústavného súdu v tejto oblasti.

Prvým a najjednoduchším riešením by bolo, aby sa ústavný súd jednoznačne a s konečnou platnosťou vyjadril k problematike aktívnej legitimácie všeobecných súdov a zjednotil judikatúru v tejto oblasti. Toto vyjadrenie by malo mať formu uznesenia pléna ústavného súdu, ktoré by bolo záväzné pre všetky senáty ústavného súdu. V tomto uznesení by ústavný súd mal stanoviť kritériá, podľa ktorých by sa mali posudzovať návrhy všeobecných súdov, a vysvetliť, prečo sú tieto kritériá v súlade s ústavou a zákonom o ústavnom súde.

Toto riešenie by malo viaceré výhody. Bolo by rýchle a efektívne, pretože by stačilo, aby sa plénum ústavného súdu zišlo a prijalo uznesenie. Bolo by autoritatívne a legitímne, pretože by vychádzalo z kompetencie a zodpovednosti ÚS ako najvyššieho orgánu ochrany ústavnosti. Bolo by transparentné a verejné, pretože by bolo zverejnené a dostupné pre všetkých zainteresovaných.

Navrhované riešenie by však mohlo mať aj niektoré nevýhody a to také, že mohlo by byť vnímané ako jednostranné a dogmatické, pretože by nezohľadňovalo názory a argumenty iných subjektov, ktoré sa zaoberajú touto problematikou. Mohlo by byť sporné a kontroverzné, pretože by mohlo naraziť na odpor a kritiku zo strany všeobecných súdov alebo verejnosti, ktorí by nesúhlasili s obsahom alebo dôvodmi uznesenia. Mohlo by byť neúčinné a neúplné, pretože by neodstránilo príčiny a zdroje nekonzistentnosti a rozporov v judikatúre, ale iba by ich zakrylo formálnym rozhodnutím.

Druhým možným riešením by bola zákonná úprava, ktorá by novelizovala zákon o ústavnom súde tak, aby výslovne upravoval aktívnu legitimáciu všeobecných súdov a odstránil tak nejasnosti a rozpory v judikatúre. Novela zákona by mala vychádzať z judikatúry ÚS a zohľadňovať potrebu zjednotenia judikatúry v tejto oblasti.

Toto riešenie by malo tiež viaceré výhody. Bolo by presné a konkrétne, pretože by stanovilo jasné a jednoznačné pravidlá pre posudzovanie návrhov všeobecných súdov. Bolo by demokratické a participatívne, pretože by vznikalo v rámci legislatívneho procesu, ktorý by umožňoval zapojenie a pripomienkovanie rôznych subjektov, ktoré sa zaoberajú touto

problematikou. Bolo by stabilné a dlhodobé, pretože by bolo zakotvené v zákone, ktorý by sa dal meniť iba v prípade potreby a s dodržaním zákonných podmienok.

Predostreté riešenie by však mohlo mať aj niektoré nevýhody. Mohlo by byť zdĺhavé a komplikované, pretože by vyžadovalo iniciatívu, schválenie a vyhlásenie novely zákona, čo by mohlo trvať dlho a naraziť na rôzne prekážky a problémy. Mohlo by byť rigidné a nepružné, pretože by fixovalo pravidlá pre posudzovanie návrhov všeobecných súdov, ktoré by sa mohli stať nevhodnými alebo neadekvátnymi v prípade zmeny právnej situácie alebo vývoja judikatúry. Mohlo by byť nekompetentné a neopodstatnené, pretože by zasahovalo do kompetencie a zodpovednosti ústavného súdu ako najvyššieho orgánu ochrany ústavnosti.

Tretím možným riešením by bola odborná diskusia, ktorá by sa viedla medzi sudcami, právnikmi a akademikmi, ktorí sa zaoberajú touto problematikou. Táto diskusia by mohla prispieť k hľadaniu optimálneho riešenia, ktoré by bolo v súlade s ústavou a zároveň by posilnilo postavenie ústavného súdu v systéme ochrany ústavnosti. Diskusia by sa mala zamerať na hľadanie riešenia, ktoré by rešpektovalo a harmonizovalo rôzne názory a argumenty, ktoré sa vyskytujú v judikatúre a literatúre.

Toto riešenie by malo rovnako viaceré výhody. Bolo by komplexné a kvalitné, pretože by využívalo odborné poznatky a skúsenosti rôznych subjektov, ktorí sa zaoberajú touto problematikou. Bolo by konštruktívne a kritické, pretože by umožňovalo výmenu a porovnanie rôznych názorov a argumentov, z rôznych sfér verejného života, ktoré by mohli prispieť k objasneniu a riešeniu tejto problematiky. Bolo by dynamické a inovatívne, pretože by podporovalo tvorbu a rozvoj nových nápadov a riešení, ktoré by mohli reagovať na zmeny a výzvy v právnej oblasti.

Dané riešenie by však mohlo mať aj niektoré nevýhody. Mohlo by byť neúčinné a nevýsledné, pretože by nevedelo zabezpečiť jednotnosť judikatúry, ak by sa nedosiahla zhoda alebo konsenzus medzi rôznymi subjektmi, ktorí sa zúčastňujú diskusie. Mohlo by byť neformálne a nezáväzné, pretože by nevytváralo žiadne právne predpisy alebo rozhodnutia, ktoré by boli záväzné pre ústavný súd alebo všeobecné súdy. Mohlo by byť nekomunikatívne a neprístupné, pretože by sa odohrávalo v uzavretých a odborných kruhoch, ktoré by neboli dostatočne informované alebo zapojené do diskusie.

Okrem týchto troch hlavných riešení by sa mohlo zvážiť aj niekoľko ďalších opatrení, ktoré by mohli prispieť k zlepšeniu situácie v oblasti aktívnej legitímácie všeobecných súdov.

Medzi tieto opatrenia by mohli patriť napríklad vytvorenie interných usmernení ústavného súdu pre posudzovanie návrhov podaných všeobecnými súdmi, ktoré by zabezpečili jednotný a transparentný postup pri riešení týchto návrhov.

Zorganizovanie školení pre sudcov všeobecných súdov o problematike aktívnej legitímácie, ktoré by zvýšili ich povedomie a znalosti o tejto problematike a o judikatúre ÚS v tejto oblasti.

Zverejňovanie anonymizovaných rozhodnutí ÚS o návrhoch podaných všeobecnými súdmi, ktoré by zlepšili informovanosť a dostupnosť judikatúry ÚS v tejto oblasti.

Aktívna legitímácia všeobecných súdov je dôležitá a aktuálna problematika, ktorá si vyžaduje riešenie. V tejto práci som predstavil tri hlavné riešenia, ktorými sú jasné vyjadrenie ústavného súdu, zákonná úprava a odborná diskusia. Každé z týchto riešení má svoje výhody a nevýhody, ktoré je potrebné zvážiť. Okrem toho som spomenul aj niektoré ďalšie opatrenia, ktoré by mohli prispieť k zlepšeniu situácie. Neexistuje univerzálne riešenie, ktoré by zaručilo absolútnu jednotnosť judikatúry. Je však dôležité, aby ústavný súd prijal kroky na zjednotenie judikatúry v tejto oblasti a posilnenie postavenia ústavného súdu v systéme ochrany ústavnosti.

Zoznam použitej literatúry

A, Knižné publikácie

ČIČ, M. a kol.: *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Bratislava: Eurokódex, 2012, 832 s. ISBN 978-80-89447-93-0

ČIČ, M., MAZÁK, J., OGURČÁK, Š.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Košice : Cassoviapress, 1993, 236 s. ISBN 80-967004-0-5

DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Šamorín: Heuréka, 2008, 251 s. ISBN 978-80-89122-48-6

DRGONEC, J.: *Ochrana ústavnosti Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Bratislava: Eurokódex s.r.o., 2010, 416 s. ISBN 978-80-89447-25-1

DRGONEC, J.: *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*, druhé vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2012, 321 s. ISBN 978-80-89122-79-0

GIBA, M.: *Ústavné právo*. Bratislava: UK, 2019, 481 s. ISBN 978-80-7160-502-7

KRESÁK, P.: *Rozhodovacia činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky 1993-1997*, Bratislava: Kaligram, 1999, 632 s. ISBN 80-7149-287-6

KROŠLÁK, D. a kol.: *Ústavné právo*. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o, 2016, 801 s. ISBN 978-80-8168-511-8

KUKLÍK, J. a kol.: *Dějiny československého práva 1945-1989*. Auditorium, 2011, 426 s. ISBN 978-8087-284-17-9

LANGÁŠEK, T.: *Ústavní soud Československé republiky a jeho osudy v letech 1920-1948*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 319 s. ISBN 978-80-7380-347-6

ĽALÍK T.: *Ústavný súd a parlament v konštitučnej demokracii*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, 224 s. ISBN 9788081682247

ĽALÍK M. a ĽALÍK T.: *Zákon o ústavnom súde*, Wolters Kluwer, Bratislava, 2019, 640 s. ISBN 978-80-571-0111-6

MACEJKOVÁ, I., BABJÁK, M., MOZEŠOVÁ, Z.: *Výber právnych viet rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky 2001 - 2010*. Bratislava: EUROUNION spol. s r. o, 2011, 448 s. ISBN 978-80-89374-16-8

MATOUŠEK, S a ZDOBINSKÝ, S: *Štátne právo ČSSR*, Bratislava, 1987, s. 209 ISBN neuvedené

ONDROVÁ, J.: *Abstraktná kontrola ústavnosti právnych predpisov pred Ústavným súdom Slovenskej republiky a Ústavným súdom Českej republiky*. Banská Bystrica: Belianum, 2016, 176 s. ISBN 978-80-557-1161-4

ONDROVÁ, J. DOBRÍK, Ľ. KYPTA, P.: *Ústavné súdnictvo Slovenskej republiky*, Banská Bystrica: právnická fakulta UMB, 2010, 290 s. ISBN 978-80-8083-9635

ONDROVÁ, J. ÚRADNÍK, M.: *Ústavné súdnictvo v Slovenskej republike*, Banská Bystrica: Belianum, 2021, 228 s. ISBN 978-80-557-1849-1

PALÚŠ, I. a kol.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*, Univerzita P. J. Šafárika, Košice 2016, 462 s, ISBN 978-80-81524-42-4

PAVLÍČEK a kol.: *Ústavní právo a státověda, II. Díl, Ústavní právo České republiky*, Praha: Leges, 2011, 1160 s. ISBN 978-80-7502-468-8

PRUSÁK, J.: *Teória práva*. Bratislava, Vydavateľské oddelenie právnickej fakulty UK, 1997, 308 s. ISBN 80-7160-094-6

SOMOROVÁ, Ľ. PALÚŠ, I.: *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Eurokodex. 2010, 401 s. ISBN 978-80-8152-129-4

SVÁK, J. a kol.: *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 1999, ISBN 80-8054-119-1

SVÁK, J. a CIBULKA, Ľ.: *Ústavné právo Slovenskej republiky: Osobitná časť 4*. vydanie, 2009, 1072 s. ISBN 978-80-89363-33-9

ŠVECOVÁ A, GÁBRIŠ T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovensku*, Vydavateľství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2009, 256 s. ISBN 978-80-73801-61-8

B, Odborné články

MACHATE, P.: *Independence of a constitutional court as the main prerequisite for the efficiency of its mission*, Tribunal constitucional, 2017, [online]. Dostupné na internete: https://www.tribunalconstitucional.pt/tc/content/files/relatorios/relatorio_012_moldavia_2017_0303.pdf [cit. 2024-02-15], s. 1-10.

MAZÁK, J., JÁNOŠÍKOVÁ, M.: *Konania o ochrane ústavnosti pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. Kritické poznámky k novému zákonu (III.) Právny obzor, 102, 2019, č. 3., [online]. Dostupné na internete:

<https://www.pravnyobzor.sk/32019/po32019-mazak-janosikova-proceedings-on-protection-of-constitutionality-before-the-constitutional-court-III.pdf> [cit. 2024-01-25], s. 183 - 203

OROSZ, L., *Efektívne ústavné súdnictvo ako ústavou chránená hodnota*, Univerzita P. J. Šafárika, Košice, *STUDIA IURIDICA Cassoviensia*, 2019, ISSN 1339-3995, [online]. Dostupné na internete:

https://sic.pravo.upjs.sk/ecasopis/72019-1/1_orosz_efektivne_ustavne_sudnictvo.pdf [cit. 2024-02-08], s. 1 - 17.

C, Právne predpisy

Chronologické poradie predpisov:

Vládny návrh č. 507/1942 o organizácii súdov, úradov verejnej obžaloby a súdnej správy

Ústavný zákon č. 150/1948 Zb. Ústava Československej republiky

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

Zákon č. 491/1991 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a o konaní pred ním

Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

Zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov

Zákon č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky

Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 233/1995 o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene niektorých ďalších zákonov

Zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene niektorých zákonov

Zákon č. 656/2004 o energetike a o zmene niektorých zákonov

D, Judikatúra

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 3/98

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie II.ÚS 1/95

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie II.ÚS 13/01

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 7/02

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 16/02

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 28/05

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 7/04
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 12/2012
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie II.ÚS 47/2013
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie IV.ÚS 28/2013
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 29/2015
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 37/2015
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 45/2015
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 46/2015
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 4/2023
Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, Uznesenie PL. ÚS 10/2023